

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení

Bakalářská práce

**Důchodové pojištění a jeho dávky ve vazbě na Nález
Ústavního soudu č. 135/2010 Sb. s účinností od 30.9.2011**

Zpracovala: Hana Klenková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Antonín Vacík

Plzeň 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, březen 2012

.....

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Vacíkovi za rady, připomínky a za celkovou spolupráci při zpracovávání této bakalářské práce.

Obsah

1. ÚVOD.....	7
2. VÝVOJ SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ.....	10
3. PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA DO 30. 9. 2011.....	16
3.1 ZÁKLADNÍ PRINCIPY DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ.....	16
3.2 PRÁVNÍ ÚPRAVA.....	17
3.3 NÁSTIN NĚKTERÝCH FAKTORŮ A VLIVŮ SOUVISEJÍCÍCH S DŮCHODOVÝM POJIŠTĚNÍM.....	19
3.4 DRUHY DŮCHODŮ, PODMÍNKY PRO JEJICH PŘIZNÁNÍ A SKUTEČNOSTI URČUJÍCÍ JEJICH VÝŠI.....	22
3.4.1 STAROBNÍ DŮCHOD.....	22
3.4.2 INVALIDNÍ DŮCHOD.....	24
3.4.3 POZŮSTALOSTNÍ DŮCHODY.....	26
3.5 ZÁKLADNÍ POJMY.....	28
3.6 III. PILÍŘ DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ.....	32
4. NÁLEZ ÚSTAVNÍHO SOUDU.....	33
4.1 POSTAVENÍ ÚSTAVNÍHO SOUDU.....	33
5. SOUČASNÁ PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA.....	43
5.1 ZMĚNY V OBLASTI DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ ÚČINNÉ OD 30. 9. 2011.....	44
5.2 DALŠÍ ZMĚNY V OBLASTI DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ ÚČINNÉ OD 1. 1. 2012.....	46
6. NÁVRHY DE LEGE FERENDA.....	47
6.1 VLASTNÍ NÁVRHY DE LEGE FERENDA.....	48
6.1.1 NÁVRHY PRO OBECNOU ČÁST PRÁVNÍ ÚPRAVY.....	49
6.1.2 NÁVRHY PRO SPECIÁLNÍ ČÁST PRÁVNÍ ÚPRAVY.....	50
6.1.3 NÁVRHY PRO ZVLÁŠTNÍ ČÁST PRÁVNÍ ÚPRAVY.....	52
7. ZÁVĚR.....	53
8. RESUMÉ.....	55
9. PŘEHLED POUŽITÝCH PRAMENŮ.....	57
10. SEZNAM PŘÍLOH.....	58

1. ÚVOD

Zajištění sociální ochrany pro obyvatele je jednou ze základních funkcí státu, kterou stát, aby se mohl považovat za demokratický právní stát, musí zabezpečovat. Naplňování respektive nenaplňování této funkce státu se na straně jedné pozitivně, avšak na straně druhé i negativně projevuje prakticky ve všech oblastech, ve kterých stát jako subjekt práva ve společnosti působí.

Považuji za účelné se krátce zmínit alespoň o některých těchto oblastech:

1. Oblast ekonomická – pokud stát je ekonomicky silný, má předpoklady, a tedy i může v oblasti sociálního zabezpečení v širokém spektru poskytnout dávky a i finanční vyjádření sociálního zabezpečení v jednotlivých oblastech je vysoké. V rámci toho obyvatelstvo tyto sociální jistoty vnímá pozitivně, nevzniká u něj pocit sociální nejistoty, což se pozitivně projevuje v mikroekonomické i makroekonomické oblasti ekonomiky. Je zřejmé, že zde dochází ke vzájemnému ovlivňování ekonomiky a obyvatelstva a naopak ekonomika ovlivňuje postoj obyvatelstva. Jednoduše to lze vyjádřit tak, že lidé se soustředí k naplnění úkolů v oblasti ekonomiky, čímž ekonomika roste a nehrozí zde stávky vyvolané sociální nejistotou, které naopak vedou k destabilizaci ekonomiky.
2. Oblast politická – i zde je zřejmá přímá úměra mezi sociálními jistotami obyvatel a posuzování politické situace ve společnosti a státě. Silné sociální jistoty velice významně ovlivňují názor obyvatelstva na politiku a politické dění ve státě a spokojenost s jejím politickým vedením. Samozřejmě v této oblasti hrají roli i jiné faktory ovlivňující názor na politické dění. Je možno zmínit občanské svobody, rovnoprávné postavení ve společnosti apod. Naopak nespokojenost v sociální oblasti vyvolává silné tlaky na změnu politického směru řízení společnosti či dokonce změnu politického systému. Jako příklad si dovoluji uvést události z roku 2011, kde taková nespokojenost vedla ke změně politického systému, jak tomu bylo např. v Libyi nebo v Egyptě nebo změnu politického řízení státu, jak tomu došlo např. v Řecku, Itálii či Španělsku. Samozřejmě si uvědomuji, že zde hrály roli i další faktory jako je forma státu a vlády, specifika místních podmínek jednotlivého státu, přístup k informacím, vzdělanost obyvatel, či již výše uvedená základní lidská práva a svobody. Přesto ale je zde, jak se domnívám, zcela zřejmá právě role sociálních jistot.

3. Oblast zahraniční – s ohledem na mezinárodní integraci a sbližování států zejména v rámci EU, je oblast sociálních jistot jedním z neopomenutelných faktorů při hodnocení vyspělosti těchto států v rámci EU. Současně je nutno mít na zřeteli i to, jak jsou sociální jistoty vnímány občany jednotlivých států ve státu vlastním, v porovnání se sociálními jistotami států ostatních. Pokud tyto sociální jistoty jsou širší a „větší“ než ve státech jiných, je to pozitivní z hlediska stabilizace „vlastních mozků“, kvalifikovaných pracovníků, tedy to přináší stabilizaci vlastních občanů v oblasti lidských zdrojů.

Další pozitivum je i v tom, že tyto sociální jistoty jsou jedním z významných faktorů, které přináší z ostatních států novou kvalitu z hlediska lidských zdrojů. Samozřejmě tento princip působí i obráceně, tedy při nedostatečných sociálních jistotách dochází k odlivu mozků, odborníků do jiných států, kde jsou podmínky lepší. Je zřejmé, že to přináší negativní důsledky na celou ekonomiku v daném státě jako takovou.

Uvědomuji si, že se jedná jen o část oblastí společenského žití, které jsou ovlivňovány sociálními jistotami respektive sociálními nejistotami obyvatelstva.

V rámci celé škály sociálních činností, které společnost poskytuje svým občanům, považuji za stěžejní důchodové pojištění. Je to tím, že důchodové pojištění v rámci celého systému sociálních činností má výjimečné postavení, neboť je v něm účastna a čerpá z něj dávky, až na malé výjimky, prakticky celá populace. Z tohoto důvodu je právě systém důchodového pojištění tím stěžejním, který ovlivňuje společenské klima ve státě, přináší pocit sociální jistoty či nejistoty obyvatel.

Celý systém důchodové pojištění, a to nejen v České republice, stojí či padá na tom, kolik se do něj přináší finančních zdrojů, a kolik je z něj vypláceno. V souvislosti s demografickým vývojem prodlužování věku dožití obyvatel, s tím související počet subjektů, kterým je ze systému důchodového pojištění přispíváno, jakož i prodlužování doby, po kterou tento systém subjektům dávky vyplácí, dochází k nerovnováze mezi zdroji na příjmové straně důchodového pojištění a na straně výdajové. Samozřejmě v neprospěch strany příjmové. Dalším negativním faktorem je i snižování počtu obyvatel, kteří do systému přispívají. Toto souvisí s menším počtem nově narozených dětí. Z tohoto nástinu je tedy zřejmé, že současný stav je neudržitelný a je nutno přijmout systémové řešení, aby celý systém nezkolaboval. Po několik let deklarovaly jednotlivé exekutivy zájem na tomto řešení, avšak konkrétní kroky v rámci českého právního řádu byly provedeny až v současné době.

Protože i já si uvědomuji, že se jedná o otázku společensky velmi významnou, dotýkající se života prakticky všech obyvatel a sociálně velice citlivou, rozhodla jsem se zpracovat bakalářskou práci právě na téma Důchodové pojištění a jeho dávky ve vazbě na nález Ústavního soudu. Cílem je analyzovat stávající právní stav v této oblasti včetně krátkého exkurzu do historie, provést komparaci se současným legislativním platným stavem, avšak dosud neúčinným. Rovněž tak se budu zabývat návrhy de lege ferenda.

2. VÝVOJ SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

Již od počátku lidstva byli staří, nemocní a slabí jedinci problémem společnosti. V prehistorii tito lidé ohrožovali zdraví a životy ostatních členů rodiny, skupiny či tlupy, ve které žili. Tehdy přežívali jen ti nejsilnější a ostatní se vzhledem k rizikům, jimiž byli tím pádem vystavováni i ostatní, zabíjeli nebo byli ostatními opouštěni a nechávali se napospas svému osudu s takřka nulovou šancí na přežití. Další vývoj a šance na lepší životní podmínky pro tyto osoby se zlepšovali jen velmi pomalu. O staré příslušníky se v prvobytně pospolné společnosti starala „rodina“. Ve starověku se panovníci postarali jen o své vysloužilé vojáky, případně i jejich rodinné příslušníky. Ostatní jedinci se trestali, zabíjeli nebo byli vylučováni ze společnosti. Na počátku 16. století ve středověké společnosti se začali zřizovat hornické svépomocné spolky, které podporovali nejen staré osoby, ale také občany, kteří pracovat nemohli, těžce zraněné při pracovním výkonu, v případě smrti člena spolku se zabezpečila jeho rodina. Později tyto spolky začali zřizovat i jiné řemeslné cechy. Přesto život starých lidí nebyl stále jednoduchý, převážně se počítalo s tím, že o tyto lidi se má postarat jeho rodina či církev.¹

Až v 18. století začali vznikat modernější systémy sociální ochrany, které mají podobu těch dnešních. Například v Anglii D. Defoe přišel „s ideou sociálního pojištění prostřednictvím tzv. „friendly societies“, které navazovaly v podstatě na ideu vzájemnostních pokladen, ovšem s tím, že stát zavedl povinnost je zřídit. Navíc byla tato povinnost stanovena obecně, nikoli pro členy jednoho cechu nebo bratrstva.“²

Velkým přínosem také byla vláda Marie Terezie a poté jejího syna Josefa II. Marie Terezie položila základní stavební kámen pro sociální (státní) zaopatření vydáním dvou pensijních normálů, první v roce 1771, druhý v roce 1781, které zajistily důchod vdovám a sirotkům po zaměstnancích a také pro lidi, kteří po deseti letech práce ve státních službách se stali práce neschopnými.

Modernější podoba nejen důchodového pojištění vznikla až po zrušení nevolnictví a následném přílivu lidí do měst. Postupem času se v některých evropských zemích zavádí povinné úrazové, nemocenské a starobní a invalidní pojištění, které bylo zřízeno státem a státem také bylo kontrolováno. Přesto se tato pojištění týkala převážně dělníků a úředníků. Pojištění bylo hrazeno nejen dělníky a pracovníky, ale také zaměstnavateli (např. horní zákon č. 146/1854 ř. z., živnostenský řád č. 227/1859 ř. z.).

1 Srov. KOLDINSKÁ, K. *Sociální právo*. Praha. C. H. Beck. 2007, s. 5-6

2 KOLDINSKÁ, K. *Sociální právo*. Praha. C. H. Beck. 2007, s.7

Povinné veřejnoprávní pojištění (pojistné platili pojištěnci i zaměstnavatelé) upravovali zákon č. 1/1888 ř. z., o úrazovém pojištění dělníků, zákon č. 33/1888 ř. z., o nemocenském pojištění dělníků a zákon č. 127/1889 ř. z., o bratrských pokladnách. Jednalo se o velice významný krok k zajištění sociální jistoty pro zaměstnance v případě hmotné nouze způsobené nemocí nebo úrazem. V roce 1907 byl přijat zákon o penzijním pojištění zřízenců ve službách soukromých a některých zřízenců ve službách veřejných. Až do konce první světové války vůbec nebyl přijat zákon o penzijním pojištění dělníků.³

Po skončení 1. světové války Československá republika přijala právní úpravu Rakouska-Uherska. K uzákonění pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří došlo v roce 1924 zákonem č. 221/1924 Sb. z. a n. Jednalo se o první zákon sjednocující sociální pojištění (nemocenské a důchodové) a zároveň se nově vzniklý systém pojištění otevřel široké veřejnosti. „...Z dělnického invalidního a starobního pojištění se poskytovaly jednak důchody jako opakující se dávky, jednak dávky jednorázové. Vedle dávek nárokových (obligatorních) byly některé dávky pouze dobrovolné (fakultativní). Základními dávkami byl důchod invalidní, který byl podmíněn ztrátou výdělečné schopnosti, a dále důchod starobní. Důchod náležel pojištěnci po dovršení 65. roku věku, opustil-li zaměstnání nebo klesl-li jeho výdělek alespoň na polovinu mzdy zdravého zaměstnance. Pro pozůstalé byl zaveden důchod vdovský a sirotčí. Z dávek jednorázových se poskytovalo odbytné, které za určitých okolností náleželo pozůstalým po pojištěnci nebo důchodci. Nárok na důchod vznikl po uplynutí určité doby v pojištění (tzv. čekací doba), jež činila 150 příspěvkových týdnů. Další podmínkou vzniku nároku na dávku bylo, aby pojistný případ (invalidita, dovršení předepsaného věku, úmrtí) nastal za trvání pojištění nebo alespoň v tzv. ochranné lhůtě, jež činila jeden rok po zániku pojištění.“⁴ O pět let později v roce 1929 byl přijat zákon č. 43/1929 Sb. z. a n. Tím se zavedla státní starobní podpora. Ve stejném roce také proběhla úprava penzijního pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách.

Po druhé světové válce proběhla úprava pojištění z předválečného období, výsledkem byl zákon č. 99/1948 Sb. z. a n., o národním pojištění. Jednalo se ve své době o velmi moderní a pokrokový zákon, jehož schválení bylo do značné míry ovlivněno faktem, že během 2. světové války část českého exilu žila v Anglii, kde se v té době prosazovalo zavádění britského Národního pojištění. Zákon v české podobě

3 Srov. TRÖSTER, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 5. vydání, Praha. C. H. Beck. 2010, s. 28

4 KOLDINSKÁ, K. *Sociální právo*. Praha. C. H. Beck. 2007, s.14

obsahoval spoustu novinek, zavedl se pojem „nemocenské pojištění“, které zahrnovalo sociální pojištění pro případ nemoci a mateřství, dále „důchodové pojištění“, které zahrnovalo pojištění pro případ stáří, ztráty živitele smrtí, pro případ úrazu a invalidity. Pojištění se týkalo zaměstnanců, osob samostatně výdělečně činných a osob vypomáhající, důchodců, nezaměstnaných. Veřejní zaměstnanci, důchodci a nezaměstnaní byli pojištěni jen pro případ nemoci a mateřství. Pojištění vznikalo de facto dnem začátku výdělečné činnosti, závislé i samostatné, dále dnem přiznání důchodu, nebo dnem přiznání peněžité podpory v nezaměstnanosti, a bylo povinné. V Praze se zřídila Ústřední národní pojišťovna a prováděla všechna odvětví národního pojištění. „Zákon č. 99/1948 Sb. z. a n. představoval v podstatě historický předěl ve vývoji československého sociálního práva. Přijetím tohoto zákona se úspěšně dovršily snahy o sjednocení sociálního pojištění, zákon tak představoval první plně unifikační předpis v oblasti sociálního pojištění v historii Československa.“⁵ Po roce 1948 se začala v Československu měnit politické situace, náklonnost komunistické strany k tehdejšímu Sovětskému svazu ovlivnila také oblast sociálního pojištění a zabezpečení. Byly přijaty dva zákony, které změnilly koncept národního pojištění. Zákon č. 102/1951 Sb. oddělil důchodové pojištění od nemocenského pojištění. Nemocenské pojištění nově začalo spravovat Revoluční odborové hnutí. Zákon č. 103/1951 Sb., o jednotné preventivní a léčebné péči, navázal na zákon předcházející. Nárok na zdravotní péči vznikl každému jedinci, i těm, kteří nebyli pojištěni. Zákon č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení zrušil systém sociálního pojištění, veškeré dávky včetně důchodů byly hrazeny ze státního rozpočtu. Tímto zákonem se rovněž zrušila chudinská péče. Ta byla nahrazena sociální péčí a převedena na stát a jeho orgány. Pouze ústavní zaopatření umožňovalo činnost jiných subjektů než státních. Změna se týkala také nemocenského pojištění, které bylo upraveno zákonem č. 54/1956 Sb., který nařizoval pro všechny bezplatnou zdravotní péči. Tu, stejně jako dávky nemocenského pojištění, hradil stát.⁶

Zákon o nemocenském pojištění byl v roce 1968 doplněn zákonem č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění. Upravily se též dávky v mateřství a některé rodinné dávky.

---

5 KOLDINSKÁ, K. *Sociální právo*. Praha. C. H. Beck. 2007, s. 16 a 17

6 Srov. TRÖSTER, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 5. vydání, Praha. C. H. Beck. 2010, s. 30-34

Změny v pravidlech pro poskytování zdravotní péče nastolil zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. Jednalo se o základní právní normu pro oblast zdravotní péče, která byla platná do 31. 12. 2011 a byl nahrazen zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách. V dalších letech byly vydávány další zákony upravující tuto oblast (např. zákon č. 121/1975 Sb., zákon č. 100/1988 Sb. - oba o sociálním zabezpečení), které upravovali jen dílčí úseky, např. výši dávek sociálního zabezpečení.

Systém sociálního zabezpečení v 80. letech na území našeho státu se vyznačoval:

- „- výsadní rolí státu jako zákonodárce, provozovatele, kontrolora i finančního zdroje systému,
- - financováním ze státního rozpočtu,
- - centralizací (systémy sociálního zabezpečení se řídily centrálně),
- - nejednotností a roztržitostí právní úpravy (např. v oblasti rodinných dávek),
- - nerovností účastníků (existencí různých kategorií příjemců dávek dle intenzity spojení s režimem),
- - stále se prohlubující krizí pramenící ze špatného hospodaření státní ekonomiky i systému sociálního zabezpečení jako takového (neefektivita, plýtvání materiálem apod.),
- - zakonzervováním pracovně právních vztahů (celoživotní pracovní poměry),
- - absencí reálného sociálního dialogu (tehdejší odbory – Revoluční odborové hnutí – byly obdobou stranického orgánu),
- - neschopností k reformám z důvodu jejich politické nepřijatelnosti (docházelo pouze k dílčím změnám.“⁷

---

7 KOLDINSKÁ, K. *Sociální právo*. Praha. C. H. Beck. 2007, s. 18-19

Po „Sametové revoluci“ v listopadu 1989 nastaly všeobecné demokratizační reformy. Změny se týkaly také sociální ochrany – byl vytvořen Scénář sociální reformy, který určoval tři základní programové pilíře a ty byly postupně naplňovány:

- a) „aktivní politika zaměstnanosti,
- b) politika v oblasti pracovních příjmů, rodinná politika,
- c) politika sociálního zabezpečení – jejím cílem bylo vytvoření jednotného systému sociálního zabezpečení, který by poskytoval zdravotní, nemocenské a důchodové pojištění, připojištění individuální i skupinové, státní sociální podporu a sociální pomoc.“⁸

Zkraje 90. let byl vytvořen zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu a zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti. Tento zákon zavedl státní vyrovnávací příspěvek, jenž byl poskytován každé rodině. Jednalo se o tzv. záchranou síť, jenž měla zmírnit ne vždy příznivé dopady ekonomických změn na obyvatelstvo, a také měla zabránit pádu velkého počtu lidí do chudoby. V roce 1991 byl také přijat zákon č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti. Státní politiku zaměstnanosti začaly provádět zejména úřady práce. Úplnou novinkou bylo vytvoření systému všeobecného zdravotního pojištění, kdy vznikly na státu nezávislé právnické osoby- zdravotní pojišťovny, které spravovaly zdravotní pojištění. Dále byl umožněn skutečný sociální dialog, zavedla se pravidla pro sjednávání kolektivních smluv. Toto pracovní právo upravoval zákon č. 2/1991 Sb., o kolektivním vyjednávání. Tím byly rychle provedeny nejzákladnější změny, byly odstraněny nejvíce nevyhovující prvky dosavadního systému sociální ochrany a zároveň byla vytvořena ochranná opatření, ochraňující obyvatelstvo před životem v chudobě. K vytvoření dalších zákonů a reforem se již mohlo poskytnout více času. Proto další zákon nabyl účinnosti až dne 1. 1. 1996. Jednalo se o zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, který zcela nahradil dosavadní systém důchodového zabezpečení (zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení). Tento základní systém důchodového pojištění byl doplněn důchodovým systémem, který upravoval zákon č. 47/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem. Systém státní sociální podpory upravoval zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Podpora rodin s dětmi ze strany státu se dělila na dvě části: dávky poskytované adresně (v závislosti na výši příjmu rodiny) a dávky poskytované plošně (bez závislosti na výši příjmu rodiny).⁹

---

8 KOLDINSKÁ, K. *Sociální právo*. Praha. C. H. Beck. 2007, s. 19

9 Srov. KOLDINSKÁ, K. *Sociální právo*. Praha. C. H. Beck. 2007, s. 19-20

"Další významnější vlna reforem v oblasti sociální ochrany nastala až v roce 2006, kdy byly přijaty:

- zákon o sociálních službách,
- zákon o pomoci v hmotné nouzi,
- zákon o úrazovém pojištění,
- zákon o nemocenském pojištění a
- zákoník práce.

Tyto právní předpisy však bohužel poněkud utrpěly na kvalitě tím, že musely být schváleny do konce volebního období dosavadní vlády, tedy do května 2006.¹⁰

Rovněž rok 2011 znamenal přijetí řady stěžejních zákonů v sociální oblasti, které však všechny měly úsporný charakter.

Zákon č. 329/2011 Sb., ze dne 13. října 2011 o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů

Zákon č. 364/2011 Sb., ze dne 6. 11. 2011, kterým se mění některé zákony v souvislosti s úspornými opatřeními v působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí.

Zákon č. 366/2011 Sb., ze dne 6. 11. 2011, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Na přiznání dávek participují krajské úřady práce pro vydání rozhodnutí, přičemž druhoinstanční orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí, přičemž lékařská posudková služba zůstává zcela na České správě sociálního zabezpečení.

---

¹⁰ KOLDINSKÁ, K. *Sociální právo*. Praha. C. H. Beck. 2007, s.20

3. PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA DO 30. 9. 2011

Pokud se mám zabývat platnou právní úpravou důchodového pojištění, považuji za nutné poukázat na některé související jevy a skutečnosti v sociální oblasti, které s důchodovým pojištěním úzce souvisí. Je tedy zřejmé, že je nutno posuzovat oblast důchodového pojištění, mám na mysli zatím pouze v rámci I. pilíře, komplexně. V rámci této komplexnosti je nutno vycházet u platné právní úpravy důchodového pojištění z principu postupu od obecného ke zvláštnímu a speciálnímu v rámci právního systému České republiky, a jednak posoudit stav. Dále se domnívám, že do této komplexnosti z hlediska sociálního systému v ČR jako takového je nutno zařadit oblasti, které v důchodovém pojištění a v rámci celého sociálního systému vystupují subsidiárně.

3.1 ZÁKLADNÍ PRINCIPY DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ

Důchodové pojištění v České republice je založeno na těchto základních principech:

- **„účast prakticky všech** ekonomicky aktivních osob na důchodovém pojištění,
- **povinná účast** – při splnění stanovených podmínek je systém povinný pro všechny ekonomicky aktivní osoby (je umožněna i dobrovolná účast v systému),
- **princip jednotné úpravy-** pro jednotlivé skupiny pojištěnců (např. zaměstnavatel, osoby samostatně výdělečně činné, osoby ve služebním poměru a ostatní skupiny pojištěnců) platí jednotné zásady pro nároky na důchody a jejich výpočet,
- **obligatornost dávek** – při splnění stanovených podmínek vzniká na důchod z důchodového pojištění právní nárok; systém poskytuje náhradu příjmu v případě stáří (starobní důchod), invalidity (invalidní důchod) a úmrtí živitele (vdovský, vdovecký a sirotčí důchod),
- **zajištění soudní ochrany** – uplatňuje se soudní přezkum rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení v rámci správního soudnictví,
- důchody z důchodového pojištění jsou **garantovány** státem,
- na důchodové pojištění se platí stanovené **pojistné**,
- **sociální solidarita** – solidarita pojištěnců s vyššími příjmy s pojištěnci s nižšími příjmy (projevuje se ve způsobu stanovení výše důchodu, tzv. redukce osobního vyměřovacího základu), dále se uplatňuje solidarita osob ekonomicky aktivních s osobami, které pobírají důchody, neboť vybrané pojistné se průběžně

spotřebovává k úhradě vyplácených důchodů; uplatňuje se princip tzv. průběžného financování,

- **system je dávkově definovaný** – konstrukce výpočtu důchodu je dvousložková:
  1. první složku tvoří **základní výměra**, která je jednotná (stejná) pro všechny druhy důchodů,
  2. druhou složku tvoří **procentní výměra**, jejíž výše je rozdílná podle délky doby pojištění a výše příjmů dosažených v rozhodném období před přiznáním důchodu,
- system neobsahuje **žádná omezení** výše důchodu,
- **dynamičnost** – řada prvků konstrukce výpočtu důchodu se každoročně upravuje s přihlédnutím k ekonomickému vývoji; zejména se provádí aktualizace hodnoty příjmů pojištěnců prostřednictvím koeficientu nárůstu všeobecného vyměřovacího základu.¹¹

Do budoucna lze očekávat stropování důchodu vlivem stanoveného max. vyměřovacího základu.

3.2 PRÁVNÍ ÚPRAVA

1. Základní právní úprava -Ústava, ústavní zákony, Listina základních práv a svobod

Pojem „lidská práva“ je kategorií právní, ale zahrnuje v sobe i aspekt etický, historický, náboženský, filozofický, politický a sociální. Tato práva „se odvozují od přirozené důstojnosti lidské osobnosti“ a jsou považována za „ rovná a nezczitelná.“ Jde o práva přirozená, z čehož vyplývá, že člověk má na ně přirozený nárok a stát ani společnost mu je nepřiděluje, pouze je uznává, prohlašuje a potvrzuje.“¹² V právním řádu České republiky je to zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. Zde jsou zakotveny základní principy práv občanů. Naše republika jako demokratický právní stát tato práva garantuje. Principiálně je toto důležité, neboť všechna ostatní právní úprava důchodového pojištění, at' zákonná či podzákonná, musí být v souladu s tímto ústavně garantovaným právem.

11 ČERNÁ, J., TRINNEROVÁ, D., VACÍK, A. *Právo sociálního zabezpečení*. 2. rozšířené vydání, Plzeň. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. 2007, str. 71-72

12 TRÖSTER, P. a kolektiv *Právo sociálního zabezpečení*. 5. vydání, Praha. C. H. Beck. 2010, s. 47

2. Speciální právní úprava v rámci důchodového pojištění

Jedná se o zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 1996 (tento zákon upravuje I. pilíř), dále zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění důchodového zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Mezi další předpisy patří dále:

- zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením
- zákon č. 340/2006 Sb., o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění, v platném znění

Stěžejní se zde jeví zákonná právní úprava, zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, který řeší následující druhy plnění v rámci celkového sociálního systému:

- starobní důchod
- invalidní důchod (1., 2. a 3. stupeň)
- pozůstalostní důchod (vdovský, vdovecký, sirotčí)

3. Subsidiární právní úprava

S ohledem na předměty jednotlivého druhu plnění, výše uvedené (odst. 2) je zřejmé, že zejména plnění v rámci invalidního důchodu je ovlivňováno dalšími právními normami. Lze však konstatovat, že podpůrně se další právní úprava dotýká i ostatních druhů plnění v rámci důchodového pojištění (starobní, invalidní a pozůstalostní). Při této konstrukci vycházím z předpokladu, že aby mohlo být, respektive byla povinnost plnit se systému důchodového pojištění, musí nastat některé rozhodné skutečnosti, které zákon s poskytováním plnění spojuje.

Zjednodušeně lze hovořit o:

- a) poškození zdraví takového rozsahu, které nadále znemožňuje občanovi se zařadit do pracovního procesu, respektive je v rámci omezení
- b) smrt účastníka
- c) dosažení určité stanovené hranice věku (samozřejmě ve stanovení s další podmínkou: délky doby pojištění)

Mezi tyto právní předpisy patří například:

- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
- zákon č.435/2004 Sb., o zaměstnanosti
- zákon č.187/2006 Sb., o nemocenské pojistění
- zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách
- zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví

3.3 NÁSTIN NĚKTERÝCH FAKTORŮ A VLIVŮ SOUVISEJÍCÍCH S DŮCHODOVÝM POJIŠTĚNÍM

Je zřejmé, že těchto faktorů a vlivů, které ovlivňují důchodové pojištění jako systém, respektive mají vliv na plnění z něj, je celá řada.

Demonstrativně uvádím:

- a) **Ochrana zdraví a bezpečnosti zdraví při práci a obecný vliv životního prostředí, ve kterém pojištěnec žije:** Ideálním stavem by bylo, aby k plnění respektive vzniku nároku na plnění z důchodového pojištění I. pilíře docházelo pouze v souvislosti s dosažením určité stanovené hranice věku. Všechny ostatní plnění pouze zmírňují dopady, které nastaly pro zdraví respektive život či životy poškozeného či pozůstalých. Tak jako v jiných oblastech společenského života by měl být kladen důraz na to, aby tyto nenastaly, tedy odstraňovat příčiny a nejen řešit následky této negativní životní události. Samozřejmě si uvědomuji, že tento ideální stav nemůže nastat, ale je možné v rámci normotvorby, výchovné, vzdělávací, kontrolní ba i represivní činnosti státu omezit na rozumnou mez tak, aby nezvyšovaly tento negativní dopad.
- b) **Školící, výchovná a vzdělávací činnost:** Je obecně známo, že je nutno jednak zajistit povědomí obyvatel, jak se mají chovat v rámci právního řádu a jednak se domnívám, že člověk proškolený a vzdělaný si sám dokáže v rámci vlastního vědomí intuitivně regulovat své chování, tedy rozpoznat co je správné a žádoucí, respektive, co správné není a podle toho své chování a jednání přizpůsobit; není vůbec důležité tuto konkrétní právní úpravu

- c) **Kontrolní, organizační a represivní činnost:** Zde je možno vyjít z obecných zásad, že aby každý systém úspěšně fungoval, musí být nějakým způsobem organizován, kontrolován a v případě, že nebude zbytí, porušení pravidel jednání subjektů v rámci tohoto systému musí být sankcionováno či zde musí být zřejmá pohružka této sankce.

Je nutno si uvědomit, že vyřazením jedince z pracovního procesu z důvodu jeho smrti nebo invalidity má dopad nejen na výdajovou stránku důchodového pojištění, současně se snižuje i příjmová stránka důchodového pojištění, neboť občan není schopen do systému již přispívat. Jedná se tedy o pomyslné spojené nádoby. Tyto dvě stránky, příjmová i výdajová v rámci důchodového pojištění, by měly být v souladu, což se bohužel České republice dlouhodobě nedaří. Požadavky na výdaje značně překračují příjmové možnosti. Srovnání výdajové a příjmové stránky důchodového pojištění je možno provést buď zvýšením příjmové stránky, nebo snížením výdajové stránky, eventuálně kombinací obou forem.

Příjmová stránka důchodového pojištění

Odvod na důchodové pojištění je jedním z „odvodů“, které zaměstnanec nebo zaměstnavatel obligatorně hradí. Dalším „odvodem“ jsou daně. Teoreticky by bylo možno uvažovat o změně poměrů těchto „odvodů“ ve prospěch důchodového pojištění, přičemž celkové procento „odvodů“ by zůstalo stejné. Skutečně se jedná o teoretickou úvahu, neboť takovýto krok by vedl k prohloubení deficitu v daňové oblasti, respektive v oblasti zdravotních pojištění. Další možností je i absolutní zvýšení „odvodů“ do důchodového pojištění. Domnívám se, že ani tato cesta bez dalších souvisejících kroků by nevedla k dosažení požadovaného stavu, tedy narovnání příjmové i výdajové stránky důchodového pojištění. Zřejmě by došlo ke snížení deficitu, avšak domnívám se, že by to nepřiměřeně dále zatížilo „odvody“ jak u občanů, tak i u zaměstnavatelů se všemi důsledky z toho vyplývajícími. K tomu bych chtěla podotknout, že už v současné době se Česká republika řadí v rámci Evropy ke špičce států s nejvyšším odvodovým zatížením.

Výdajová stránka důchodového pojištění

Výdaje je možno regulovat zejména:

- a) Zvyšováním věku vzniku nároku na starobní důchod - na první pohled by se mohlo zdát, že toto je snadná a správná cesta ke snížení čerpání z výdajové části, zejména s ohledem na demografický vývoj společnosti, kdy se zvyšuje věk

populace, tedy narůstá a tím zkracuje doba, po kterou je z výdajové části důchodového pojištění čerpáno pro jednotlivce.

- b) Omezením nepříznivých vlivů vyvolávajících nutnost čerpání z prostředků sociálního zabezpečení - s ohledem na nutnost, jak už jsem dříve nastínila, řešit společenské jevy v komplexu se tato forma negativně projeví v další oblasti společenského života a to nezaměstnanosti zejména mladé generace. Je zřejmé, že pokud se prodlouží absolutně věk, po který občané budou povinni být v pracovním procesu, zmenší se rotace obměny pracovníků, nebudou tak často uvolňovány pracovní pozice občany odcházejícími do starobního důchodu a tím bude docházet k nemožnosti ostatních, zejména mladých lidí zapojit se do pracovního procesu. Toto u nich vyvolává jednak frustraci a beznaděj, přináší zvýšené náklady na sociální dávky v jiných oblastech (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc, dávky sociální péče pro osoby se zdravotním postižením a jiné) a v neposlední řadě nárůst protisociální aktivity a kriminálních jevů z toho vyplývajících. Příklady je možno spatřovat v jiných vyspělých evropských zemích, např. Francii, Velké Británii. Fatálním důsledkem ze středně až dlouhodobého hlediska je i to, že takto postižená generace si navykne na život na dávkách či trestné činnosti a odnaučí se „dělat“.
- c) Snížením výše vyplácených částek v jednotlivých oblastech důchodového pojištění - Snížení výše vyplácených částek může samozřejmě přinést úsporu čerpání z výdajové části důchodového pojištění, nedomnívám se však, že tento krok by vedl k dosažení optimálního stavu, tj. rovnosti příjmové a výdajové části. Mohlo by se uvažovat i o úplném zrušení některé formy dávek v rámci důchodového pojištění, ale ani to by ke kýženému efektu zřejmě nevedlo. Domnívám se, že restriktivní zásah v této oblasti by jednak vyvolal sociální nejistotu, ať již mezi těmi obyvateli, kteří tuto formu dávek důchodového pojištění čerpají, a samozřejmě i mezi těmi, kteří v budoucnu tyto dávky čerpat budou. Dalším logicky negativním jevem je ta skutečnost, že snížení dávek jednotlivých forem důchodového pojištění, by vyvolalo tlak na čerpání jiných sociálních dávek. V krajním případě by mohlo docházet i k takovým extrémně společensky nepřijatelným jevům, jako je kriminalita vyplývající z potřeby uspokojování základních životních potřeb či sebevraždy, vyplývajících z pocitu bezmoci a neschopnosti zajistit sobě a svým blízkým potřebné živobytí. Samozřejmě by docházelo k nárůstu ekonomické emigrace s cílem zajistit si

materiální podmínky pro důstojné stáří, respektive jistotu důstojného života při vzniku nepředvídatelných události, mající nepříznivý vliv na materiální zajištění občana a jeho blízkých v době jeho produktivního věku.

Jsem si vědoma, že se jedná pouze o moji úvahu, tedy laický názor. Jistě je možno najít další možnosti, jak snížit výdajovou stránku důchodového pojištění či využít kombinaci shora nastíněných možností.

3.4 DRUHY DŮCHODŮ, PODMÍNKY PRO JEJICH PŘIZNÁNÍ A SKUTEČNOSTI URČUJÍCÍ JEJICH VÝŠI

I když v této kapitole se zabývám právní úpravou důchodového pojištění se stavem do 30. 9. 2011, tedy v současné době stavem již neúčinným, považuji za nutné, se krátce tímto zabývat, neboť až na některé legislativní změny, kterými se budu zabývat následně, jde o aktuální platnou a účinnou právní úpravu důchodového pojištění.

Pokud se jedná o jednotlivé druhy důchodů, lze tyto dělit podle různých hledisek. Pro účely této práce jsem zvolila dělení na důchody přímé a pozůstalostní. Mezi přímé důchody patří důchod starobní a invalidní, mezi pozůstalostní důchod vdovský, vdovecký a sirotčí.¹³

3.4.1 STAROBNÍ DŮCHOD

Patří k nejvyžívanějším ze všech druhů důchodů. *„Lze jej pokládat i za nejdůležitější a svým způsobem vzorový; náklady na jeho poskytování tvoří daleko největší položku ve výdajích na důchodové pojištění a systémové změny se provádějí prvotně u tohoto druhu důchodu a pro jiné druhy se pak odvozují.“*¹⁴ Účelem starobního důchodu je nahrazení ztráty či omezení pracovního příjmu v důsledku odchodu do důchodu po dosažení určitého věku. Věková hranice odchodu do starobního důchodu je nařízena zákonem a jedná se o velmi citlivou a polemizující záležitost. Nicméně na stanovení těchto hranic hrají roli aspekty zvyšující se životní úrovně obyvatel, prodlužování délky života a dále zdravotnické, ekonomické, sociální a politické faktory.¹⁵

---

13 Srov. TRÖSTER, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 5. vydání, Praha. C. H. Beck. 2010, s. 205

14 tamtéž, s. 217

15 tamtéž, s. 218

Nárok na starobní důchod

Lze rozdělit do dvou bodů. Jedním je již zmíněná věková hranice, druhým bodem potřebná doba pojištění, dříve známá pod názvem podmínka potřebné doby zaměstnání nebo čekací doba. Nárok na předčasný starobní důchod ovlivňují ještě další podmínky.

Podmínky nároku na starobní důchod

Ty jsou stanoveny v § 29 odst. 1 a 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Na starobní důchod má pojištěnec nárok, pokud získal dobu pojištění alespoň 25 let a dosáhl věku, který je potřebný pro vznik nároku na starobní důchod před rokem 2010.

Při dosažení důchodového věku v letech 2010 až 2018 dochází k prodlužování potřebné doby pojištění každoročně o jeden rok doby pojištění. Pokud občan dosáhne důchodového věku po roce 2018, činí jeho potřebná doba pojištění nejméně 35 roků.

Tato právní úprava v § 32 stanovuje 3 věkové kategorie, podle kterých je vznik nároku na starobní důchod určen takto:

1. Důchodový věk pojištěnce, který se narodil před rokem 1936, činí:
  - a) „u mužů 60 let,
  - b) u žen
    1. 53 let, pokud vychovaly alespoň pět dětí,
    2. 54 let, pokud vychovaly tři nebo čtyři děti,
    3. 55 let, pokud vychovaly dvě děti
    4. 56 let, pokud vychovaly jedno dítě, nebo
    5. 57 let.“¹⁶

2. Pojištěnci narození v letech 1936 až 1968

S ohledem na rozsah podmínek vzniku nároku na starobní důchod pro osoby narozené v tomto období, uvádím tyto v tabulce (viz. příloha č. 1).

Výše starobního důchodu se skládá ze základní výměry, tzv. pevná částka, a z procentní části. Částka základní výměry činila k 31. 12. 2011 2.230 Kč měsíčně; základní výměru stanovuje vláda svým nařízením. Procentní výměra se stanoví podle délky pojištění a činí za každý celý rok 1,5 % výpočtového základ, až do vzniku nároku na starobní důchod. Výše procentní výměry činí nejméně 770 Kč měsíčně (§ 33 odst. 2, §34).

---

¹⁶ § 32 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Považuji za nutné se zmínit i o tzv. předčasném starobním důchodu, který tato zákonná úprava umožňuje za těchto podmínek:

Podmínky předčasného starobního důchodu

Občan má nárok na starobní důchod též, jestliže nesplnil potřebné doby pojištění (viz výše), ale dosáhl před rokem 2010 věku alespoň 65 let a získal dobu pojištění nejméně 15 let. Od roku 2010 opět dochází k prodlužování potřebné doby pojištění, za každý kalendářní rok o jeden rok pojištění a dochází též k prodloužení věkové hranice pro nárok na tento důchod tak, že od roku 2014 je nutno splnit dobu pojištění ve výši alespoň 20 let a věku o pět let vyššího než je důchodový věk stanovený pro muže. §29 obsahuje i další možnosti vzniku nároku na starobní důchod.¹⁷ Nárok na starobní důchod má pojištěnec v případě, že před dosažením důchodového věku získal potřebnou dobu pojištění a:

- a) „dosáhl alespoň věku 60 let, pokud jeho důchodový činí alespoň 63 let, nebo
- b) do dosažení důchodového věku mu ode dne, od něhož se starobní důchod přiznává, chybí nejvýše 3 roky, pokud jeho důchodový věk je nižší než 63 let.“¹⁸

Výše předčasného starobního důchodu se stanoví obdobně jako u řádného starobního důchodu, přičemž se vychází ze základní a procentní výměry. Procentní výměra se však snižuje za každých i započatých 90 kalendářních dnů z doby ode dne, od kterého se přiznává tento důchod, do dosažení důchodového věku občana o:

- a) o 0,9 % z výpočtového základu za období prvních 720 kalendářních dnů, platí do 31. 12. 2011
- b) 1,5 % z výpočtového základu za období od 721. dne;

výše procentní výměry po tomto snížení však nesmí být nižší, než je částka uvedená v § 33 odst. 2, tj. 770 Kč.¹⁹

3.4.2 INVALIDNÍ DŮCHOD

Jedná se o dávku podmíněnou dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem pro občany, kteří ztratili možnost ze zdravotních důvodů pracovat. *„Výchozím předpokladem uznání invalidity, jakož i předpokladem jakýchkoli dalších možných úvah o splnění ostatních zákonných podmínek vzniku nároku na invalidní důchod je přesvědčivé lékařské zjištění dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu posuzované osoby.“*²⁰

¹⁷ Srov. § 31 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

¹⁸ § 31 odst. 1 tamtéž

¹⁹ §36 odst.1 tamtéž

²⁰ TRÖSTER, P. a kolektiv *Právo sociálního zabezpečení*, 5. vydání, Praha. C. H. Beck. 2010, s. 225

Pro splnění nároku na plný invalidní důchod (3. stupeň), je pokles možnosti pracovní schopnosti nejméně o 70% po dobu delší než jeden rok.

1. stupeň invalidity - pokles pracovních schopností nejméně o 35 %, maximálně o 49%
2. stupeň invalidity – pokles pracovních schopností nejméně o 50 %, maximálně o 69%
3. stupeň invalidity – pokles pracovních schopností nejméně o 70 % a více

Stupně invalidity určuje na základě lékařské dokumentace lékař okresní správy sociálního zabezpečení.

Nárok na invalidní důchod má občan (pojištěnec) mladší 65-ti let, získal potřebnou dobu pojištění a stal se invalidním. Pokud se stal invalidní následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, nemusí k získání invalidity a nároku na invalidní důchod dosáhnout splnění potřebné doby pojištění. Nárok na invaliditu třetího stupně má také osoba, která dosáhla alespoň 18 let, pokud invalidita vznikla ještě před dosažením tohoto věku a má trvalý pobyt na území České republiky. V tomto případě také nemusí splňovat potřebnou dobu pojištění. Jedná se o tzv. invaliditu z mládí, kdy občan nemá v důsledku omezení svých tělesných, smyslových či duševních schopností možnost se soustavně připravovat k pracovnímu uplatnění.

Potřebná doba pojištění

Pro nárok na invalidní důchod činí potřebná doba pojištění u pojištěnce ve věku:

- a) do 20 let méně než jeden rok
- b) od 20 do 22 let jeden rok
- c) od 22 let do 24 let dva roky
- d) od 24 let do 26 let tři roky
- e) od 26 let do 28 let čtyři roky a
- f) nad 28 let pět roků.²¹

---

21 §40 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Výše invalidního důchodu

Výše základní výměry činila 2.230 Kč měsíčně a výše procentní výměry za každý celý rok doby pojištění činí:

- 0,5 % výpočtového základu při invaliditě prvního stupně
- 0,75 % výpočtového základu při invaliditě druhého stupně
- 1,5 % výpočtového základu při invaliditě třetího stupně.²²

Pro výši důchodu se započítává i doba dopočtená ode dne vzniku invalidity do dosažení věku rozhodného pro vznik nároku na starobní důchod. V úvahu se bere důchodový věk pro muže i ženy, stanovený dle §32 zákona o důchodovém pojištění pro ženy stejného data narození, které nevychovaly žádné dítě.

3.4.3 POZŮSTALOSTNÍ DŮCHODY

Mezi pozůstalostní důchody patří důchod vdovský, důchod vdovecký a důchod sirotčí. Jedná se o dávky nárokové a odvozují se z přímého důchodu zemřelého, na který měl nebo by měl zemřelý nárok. Pozůstalostní důchod je zpravidla přiznáván každé oprávněné pozůstalé osobě zvlášť.

Vdovský a vdovecký důchod

Patří mezi nejstarší dávky. Dříve se jednalo o nahrazení příjmu živitele rodiny (otce, manžela). Důchod se vyplácel všem pozůstalým (manželce a dětem). „Časem právní úpravy přecházely k alimentaci částečné, tj. k náhradě příjmu, kterého rodina pozbyla, pokud tento příjem nemohl být nahrazen jinak, zejména vlastní výdělečnou činností;...“²³

Vdovský důchod je přiznáván vdově po smrti manžela po dobu jednoho roku. Vdovský důchod nenáleží ženě žijící v registrovaném partnerství, družce a bývalé (rozvedené) manželce. Bývalá manželka nemá na vdovský důchod nárok ani tehdy, pokud zemřelý manžel byl povinen jí poskytovat výživné. O nároku na vdovský důchod rozhoduje právní stav trvání manželství v době smrti manžela. Není proto podstatné, jak dlouho manželství trvalo, či jestli manželé žili ve společné domácnosti. Pokud pozůstalá manželka pečuje o nezaopatřené dítě, pečuje o dítě ve středně těžké, těžké a úplné závislosti, pečuje o svého nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije ve společné domácnosti a je závislý na péči jiné osoby ve středně těžké, těžké a úplné závislosti, je sama invalidní ve třetím stupni nebo dosáhla minimálně věku o 4 roky nižšího, než činí důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození, nebo důchodového věku,

²² §41 odst. 1 a 2 zákona č.155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

²³ TRÖSTER, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*, 5. vydání, Praha. C. H. Beck. 2010, s. 242

je-li důchodový věk nižší, náleží jí vdovský důchod i po uplynutí tohoto jednoho roku. Pokud se splní některá z výše uvedených podmínek do dvou let po zániku dřívějšího nároku na vdovský důchod, vdově vznikne opětovný nárok na pobírání vdovského důchodu.²⁴

Nárok na vdovský důchod zaniká, pokud zanikne jedna z výše uvedených podmínek nebo pokud se vdově prokáže vina či spoluvina na smrti manžela, případně je účastna tohoto trestného činu. Dále pokud vdova uzavře nové manželství, zanikne jí nárok na pobírání vdovského důchodu.

Výše vdovského a vdoveckého důchodu

Výše základní výměry je 2.230 Kč měsíčně a procentní výměra činí 50% důchodu, na který měl zemřelý nárok.

Vdovci po zemřelé manželce náleží vdovecký důchod a jeho výše za obdobných podmínek jako vdově po zemřelém manželovi.²⁵

Sirotčí důchod

Nárok na sirotčí důchod má nezaopatřené dítě, které mělo k zemřelému určitý vztah. Jedná se o dítě, které bylo v rodině zemřelého vychováváno, tj. vlastní nebo osvojené dítě zemřelého, případně dítě, které bylo jedním z rodičů převzato do trvalé péče nahrazující péči rodičů, a to do dne smrti manžela. Pokud dojde ke smrti obou rodičů, vzniká nárok na sirotčí důchod po každém rodiči. Na sirotčí důchod nevzniká nárok po pěstounovi nebo jeho manželovi. Nezaopatřené dítě je dítě, které nemá ukončenu povinnou školní docházku a dítě po ukončení povinné školní docházky, pokud se soustavně připravuje na budoucí povolání, tj. studuje na střední, vyšší odborné a vysoké škole; není schopno se soustavně připravovat na budoucí povolání nebo pracovat z důvodu nemoci nebo následkem úrazu; není schopno dlouhodobě vykonávat soustavnou výdělečnou činnost z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu (trvající déle než jeden rok); jako uchazeč o zaměstnání je veden v evidenci úřadu práce; nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti; nemá nárok na podporu při rekvalifikaci; je mladší 18 let. Jako nezaopatřené dítě je považováno dítě do 26 let věku. Pokud dítě po zemřelém je poživitelem invalidního důchodu třetího stupně, nepovažuje se za nezaopatřené dítě. Pokud dítě přestane být dítětem nezaopatřeným, zaniká mu nárok na sirotčí důchod. Jedná se převážně o dosažení 26 let věku dítěte, ukončení soustavné přípravy na budoucí povolání, osvojením dítěte jinou osobou (pokud dojde ke

---

24 Srov. TRÖSTER, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*, 5. vydání, Praha. C. H. Beck. 2010, s. 245-327

25 § 50 odst. 1 a 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

zrušení osvojení, vzniká opětovný nárok na sirotčí důchod), prokáže se jeho vina či spoluvina na smrti rodiče. Pokud nezaopatřené dítě uzavře manželství, nárok na sirotčí důchod tím nezaniká.²⁶

„Všechny pozůstalostní důchody náleží při výdělečné činnosti v plné výši, tj. při souběhu s příjmem z výdělečné činnosti se nijak neupravují (nekrátí); výše příjmu je přitom nerozhodná.“²⁷

Výše sirotčího důchodu

U sirotčího důchodu činí základní výměra měsíčně 2.270 Kč. od 1. 1. 2012. Výše procentní výměry sirotčího důchodu činí 40 % procentní výměry starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, na který měl nebo by měl nárok zemřelý v době smrti.²⁸ §53 odst. zákona č. 155/1995 Sb.

3.5 ZÁKLADNÍ POJMY

Abychom vůbec mohli pojednávat o důchodovém pojištění, musíme objasnit několik základních pojmů:²⁹

- **Doba pojištění**

je doba, kterou právní předpis takto označuje. Především se jedná o období od 1. 1. 1996, tedy dnem, kdy nabyl účinnosti zákon o důchodovém pojištění. Jedná se o právní událost, kdy je pracující občan povinen se podílet na placení pojistného na sociální zabezpečení (zákon č. 589/1992 Sb.). Také se jedná o dobu, kdy osoba starší 18 let se dobrovolně účastní na pojištění podáním přihlášky k účasti na okresní správě sociálního zabezpečení a zaplacením pojistného.

---

26 TRÖSTER, P. a kolektiv *Právo sociálního zabezpečení*, 5. vydání, Praha. C. H. Beck. 2010, s. 246-8

27 tamtéž, s. 247

28 §53 odst. 1a2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

29 TRÖSTER, P. a kolektiv *Právo sociálního zabezpečení*, 5. vydání, Praha. C. H. Beck. 2010, s. 210-219

- **Náhradní doba pojištění**

Doba, která se pro důchodové nároky hodnotí v rozsahu stanoveném právním předpisem, stejně jako doba pojištění. Doba trvání pojištění musí být minimálně jeden rok. Jedná se například o studium na středních a vysokých školách, o dobu vedení uchazeče o zaměstnání na úřadu práce, péče o dítě do 4 let věku, o péči o osobu závislou na péči jiné osoby.

- **Důchodový věk**

Jedná se o věk, při jehož dosažení je splněna jedna z podmínek nároku na starobní důchod (druhá podmínka je dodržena minimální délka pojistného). Stanovit správný důchodový věk a tím zároveň vymezit pojem stáří je velice obtížné a diskutabilní. Nicméně důchodový věk nařizuje zákon, při jehož navržení a schválení se přihlíží mimo jiné k zdravotnické, ekonomické a politické situaci ve státě.

- **Důchody**

Jedná se o peněžní dávky buď přímé (důchod starobní a důchod invalidní) a pozůstalostní (důchod vdovský, důchod vdovecký a důchod sirotčí). Již jejich název naznačuje účel nebo vztah k příjemci. Podrobněji se o těchto důchodech zmiňuji ve své bakalářské práci.

- **Doba pojištění**

Mimo jiné se jedná o dobu, během které se občan podílí na placení sociálního pojištění (doba pojištění). Jeho výše se odvíjí od výše jeho hrubé mzdy.

- **Výpočtový základ**

Několikastupňový početní postup zkombinovaný s celkovou započtenou dobou pojištění určující výši podstatnější ze dvou složek veškerých důchodů.

- **Dítě**

Tento pojem se v důchodovém pojištění vyskytuje vícekrát. Například jako nezaopatřené dítě pro poskytování sirotčího důchodu, pro poskytování vdovského či vdoveckého důchodu po jednom roce od úmrtí manžela/manželky ve věku do 4 let atd.

- **Osoby blízké**

Mezi tyto osoby patří děti, manžel, manželka, rodiče kteréhokoliv z členů manželské dvojice z titulu péče o takové osoby.

- **Pracovní úraz a nemoc z povolání**

Podmiňují nárok na invalidní důchod a jsou důležité pro nevyžadování doby pojištění. Jsou stanoveny postupy a seznamy zdravotnických zařízení, které uznávají nemoci z povolání.

- **Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav**

Je pojem sloužící k přiznání invalidity a nároku na pobírání invalidního důchodu. Jedná se nepříznivý zdravotní stav trvající déle než jeden rok. „Invalidita je nejvýznamnější přechodné nebo trvalé tělesné či duševní poškození nebo ztráta určité funkce či části organismu a v důsledku toho i snížená pracovní schopnost nebo společenské uplatnění.“³⁰

- **Výdělečná činnost**

Podílí se na vícero složkách důchodového pojištění. Jednak jako možnost výdělečné činnosti a podílení se na sociálním pojištění a pojistné době, jednak nemožnost podílení se na těchto záležitostech, např. pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav.

- **Vyměřovací základ**

Je důležitý pro výpočet pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

- **Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu; přepočítací koeficient**

„První prvek tvoří vlastně základ zmíněné dynamičnosti nového důchodového systému. Slouží k vyjádření reálné hodnoty vyměřovacího základu v době co nejbližší kalendářnímu roku, do něhož spadá den, od něhož se přiznává důchod (tzv. rok přiznání důchodu). Druhý prvek je funkčním podpojmem prvku prvního.“³¹

- **Roční vyměřovací základ**

Je výsledek násobení úhrnu vyměřovacích základů za daný kalendářní rok a koeficientu nárůstu všeobecného vyměřovacího základu příslušného pro úpravu úhrnu vyměřovacích základů za daný kalendářní rok, účinného v roce přiznání důchodu.

---

30 TOMEŠ, I. *Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha. Socioklub. 1996, str. 102

31 TRÖSTER, P. a kolektiv *Právo sociálního zabezpečení*, 5. vydání, Praha. C. H. Beck. 2010, s. 212

- **Rozhodné období**

Jedná se o časový úsek, ve kterém se zjišťují dva z prvků rozhodných pro stanovení osobního vyměřovacího základu – úhrny vyměřovacích základů za jednotlivé kalendářní roky rozhodného období a vyloučené doby.

- **Vyloučené doby**

Doby, v nichž pojištěnec z objektivních důvodů uznávaných zákonem neměl příjmy, které by byly zahrnuty do vyměřovacího základu. Tyto uznávané vyloučené doby nesnižují vyměřovací základ.

- **Osobní vyměřovací základ**

Vznikne výpočtem, kdy se stanoví průměr z ročních vyměřovacích základů za rozhodné období při respektování vyloučených dob, které se v tomto období vyskytují.

- **Výpočtový základ**

Je výsledkem určení rozhodného období, zjištění vyměřovacího základu, výpočtu ročního vyměřovacího základu, osobního vyměřovacího základu a úpravy redukční hranice na výpočtový základ.

- **Dynamizace výpočtových prvků**

Jedná se zejména o vývoj koeficientů nárůstu všeobecného vyměřovacího základu v závislosti na vývoji průměrné mzdy.

- **Dynamizace vyplácených důchodů**

Na rozdíl od dynamizace výpočtových prvků je závislá především na vývoji spotřebitelských cen.

3.6 III. PILÍŘ DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ

Považuji za nutné se i krátce zmínit o další formě, která vede ke zlepšení sociálních jistot obyvatelstva v oblasti sociálních jistot ve stáří či při událostech, které znemožňují zachování odpovídajícího životního standardu. Jedná se o určitou formu komerčního pojištění, které český právní řád fyzickým osobám umožňuje, avšak neukládá. Je tedy na každém, aby se sám rozhodl, zda některý z těchto produktů využije, a tím zajistí sobě, respektive svým blízkým finanční prostředky nad rámec finančních prostředků poskytovaných z důchodového pojištění, nazývaným I. pilíř je možno uzavřít penzijní, životní pojištění. Stát si je vědom pozitivního dopadu těchto produktů na sociální stabilitu v oblasti důchodového připojištění, o čemž svědčí, že na tyto produkty přímo či nepřímo přispívá. Přímá podpora je realizována prostřednictvím státní podpory, která je odvislá od výše spořené částky, avšak má v současnosti svoji hranici (penzijní připojištění). Nepřímá podpora (životní pojištění) je realizována prostřednictvím „daňového odpočtu“ při ročním zúčtování a tato hranice je 12.000 Kč. Významným způsobem se na těchto komerčních pojištěních podílejí i zaměstnavatelé, kteří příspěvek poskytují, ať již formou benefitů či v rámci různých sociálních fondů.

4. NÁLEZ ÚSTAVNÍHO SOUDU

4.1 POSTAVENÍ ÚSTAVNÍHO SOUDU

Pokud je jedním z analyzovaných témat náleží Ústavního soudu k důchodovému zabezpečení a faktické důsledky tohoto nálezu pro český právní řád a systém důchodového zabezpečení jako takový, považuji za vhodné nastínit právní postavení Ústavního soudu v rámci státního systému České republiky, jeho pravomoci, včetně právních a společenských důsledků jeho rozhodnutí.

Institut Ústavního soudu respektive ústavního soudnictví v Československu existuje již krátce po vzniku Československé republiky. Na základě ústavní listiny z roku 1920 byl v roce 1921 zřízen zvláštní Ústavní soud Československé republiky. Jeho činnost je však hodnocena jako nepřilíš významná. V období války nefungoval a po jejím skončení, v letech 1945 – 1948, činnost neobnovil. V ústavním pořádku naší republiky v letech 1948-1968 se ústavní soudnictví neobjevuje a to ani de jure.³²

Ústavní zákon č. 144/1968 o postavení národností v Československé socialistické republice v hlavě šesté de jure zřídil Ústavní soud jako soudní orgán ochrany ústavnosti a tomu stanovil jeho působnost a pravomoc. Je však obecně známo, že de facto nikdy Ústavní soud nefungoval, ani nebyl zřízen. Je možno jen spekulovat, proč se tomu tak nikdy nestalo.

Fakticky ústavní soudnictví začalo existovat a plnit svoji funkci až na základě ústavního zákona č. 20/1991 Sb., kterým vznikl Ústavní soud České a Slovenské Federativní republiky. Zanikl rozpadem československé federace.³³

Ústava České republiky, zákon č. 1/1993 Sb., institut Ústavního soudu v čl. 88 zakotvila Ústavní soud a jako instituce zahájil svoji činnost v červenci 1993.³⁴ Od té doby, v rámci své působnosti a svých pravomocí působí do současnosti.

Jsem přesvědčena, že existence ústavního soudnictví, tedy Ústavního soudu v demokratické společnosti má nezastupitelnou roli, kdy Ústavní soud je nástrojem nejen k zajištění souladu Ústavy, ústavních zákonů a Listiny základních práv a svobod spolu s ostatními právními normami nižší právní síly, ale zejména tím zajišťuje fakticky práva občanů a dalších oprávněných subjektů, která jsou jim Ústavou, ústavními zákony, Listinou základních práv a svobod garantována, ale právními normami nižší právní síly omezována, či dokonce odepírána.

---

32 <http://www.concourt.cz/clanek/historie>

33 tamtéž

34 tamtéž

Tato role se projevila i v oblasti sociálního zabezpečení, přesněji v oblasti důchodového pojištění. Jak už je zmiňováno v předchozí kapitole, je v České republice oblast důchodového pojištění, konkrétně část tzv. I. pilíře legislativně upravena zákonem 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Ústavní soud, ve svém nálezu Pl. ÚS 8/07 ze dne 23. 3. 2010 135/2010 Sb. zrušil dnem 30. 9. 2011 ustanovení § 15 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, neboť došel k závěru, i když ne jednomyslnému, že ustanovení § 15 zákona 155/1995 Sb., nerespektuje ústavní princip a nenaplnuje ustanovení čl. 30 odst. 1, čl. 1 a čl. 3 Listiny základních práv a svobod v oblasti sociální, resp. důchodového pojištění.³⁵ a proto rozhodl ve svém výroku takto:

**Ustanovení § 15 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění,
se ruší dnem 30. 9. 2011**

V této kapitole se pokusím popsat a vysvětlit okolnosti, které Ústavní soud vedl k tak zásadnímu nálezu, který je odbornou veřejností v České republice nazývána jako „Malá důchodová reforma“.

Spouštěcím impulzem byl návrh Krajského soudu v Ostravě (dále jen „navrhovatel“), ve kterém se v souladu s Ústavou České republiky (dále jen „Ústava“) domáhal alternativně (avšak se stejnými faktickými důsledky) zrušení ustanovení § 15 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Navrhovatel uvedl, že u něj byla podána žaloba ve věci nesouladu ustanovení § 15 zákona 155/1995 Sb., a ustanovení čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), přičemž žalobce poukazuje na skutečnost, že jemu přiznaná výše důchodu činí pouze 19 % z jeho příjmu, přičemž průměrná výše důchodů v roce 2004 činila 44 % hrubého průměrného příjmu. Tuto skutečnost žalobce chápe jako nerovné postavení jeho osoby k ostatním poživatelům důchodového systému. Poukazuje na skutečnost, že tuto nerovnost vyvolává stanovená redukce příjmu pro výpočet procentní výměry důchodu.³⁶

Navrhovatel konstatuje, že sice rozhodnutí o přiznání důchodu, pokud se týká způsobu výpočtu a zápočtu odpracovaných let, je správné, ale zároveň dochází k závěru, že ustanovení § 15 zákona o důchodovém pojištění poškozují pojištěnce s vyššími příjmy (příjem převyšuje základní částku osobního vyměřovacího základu), tedy je neústavní.³⁷

---

35 Srov. odst. 97 Nálezu ÚS č. 135/2010 Sb. (sp. zn. Pl. ÚS 8/07)

36 Srov. odst. 1-3 tamtéž

37 Srov. odst. 4 tamtéž

Dále navrhovatel konstatuje, že v daném případě není možné uplatnit ani princip solidarity, neboť se nejedná o právní institut, který by mohl zakládat nějaká práva a povinnosti a uvádí, že jde fakticky o etický princip, který je naplněn jednak mezigenerační solidaritou, jednak tím, že výše odváděného pojistného se odvíjí od výše platu.³⁸

Z uvedeného navrhovatel dovozuje, že ustanovení § 15 zákona 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění odporuje čl. 1 Ústavy i čl. 1 Listiny, neboť zjevně nepřiměřeným způsobem diskriminuje značnou část pojištěných.³⁹

Z vyjádření Poslanecké sněmovny České republiky, Senátu Parlamentu České republiky a Ministerstva práce a sociálních věcí, která si Ústavní soud v souladu se zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu vyžádal tato vyplývají sdělení:

1. Zákon byl přijat po řádně provedeném zákonodárném procesu, sdělil Parlament České republiky⁴⁰
2. I přes téměř čtyři desítky novelizací se žádná netýkala inkriminovaného ustanovení § 15, sdělil Senát Parlamentu České Republiky⁴¹
3. Ministerstvo práce a sociálních věcí konstatovalo, že výpočtový základ je v zákoně o důchodovém pojištění klíčový institut, a zdůraznilo, že v rámci výpočtového základu existuje, kromě osobního vyměřovacího základu, tzv. redukční hranice, kterou může vláda České republiky, na základě zmocnění v zákoně o důchodovém pojištění zvýšit. Podstatné je, že se jedná o fakultativní, nikoliv obligatorní institut.

Dále ministerstvo rekapitulovalo historii redukční hranice a poukázalo na to, že až v roce 1995 byly právně zohledněny výše příjmů ve vztahu k výpočtu důchodu. Rovněž tak ministerstvo srovnalo postavení důchodového pojištění v České republice ve srovnání s některými evropskými zeměmi.⁴²

Ministerstvo poměrně obšírně charakterizovalo důchodové pojištění. Uvádí, že je možno spatřovat dva hlavní typy, a to sociální pojištění, toto je založeno na zákonné úpravě a komerční pojištění, které je založeno na dobrovolnosti.⁴³

Je zde objasněn i princip solidarity, na kterém je sociální důchodové pojištění založeno. Jde o solidaritu mezigenerační, kdy jedna generace vytváří materiální

---

38 Srov. odst. 7 Nálezu ÚS č. 135/2010 Sb. (sp. zn. Pl. ÚS 8/07)

39 Srov. odst. 8 tamtéž

40 Srov. odst. 10 tamtéž

41 Srov. odst. 11 tamtéž

42 Srov. odst. 13 a 14 tamtéž

43 Srov. odst. 15 tamtéž

předpoklady pro generaci jinou a solidaritu generační, kdy ekonomicky aktivní lidé vytvářejí materiální předpoklady pro důchod osob ekonomicky neaktivních. Je zde konstatováno, že právě redukční hranice jsou tím nástrojem pro solidaritu v důchodovém systému. Poukazuje zároveň na nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 12/94 ze dne 12. 4. 1995, ze kterého ministerstvo dovozuje, že je zcela na zákonodárci, zda upřednostní ekvivalentní či solidární systém při výpočtu důchodu v rámci sociálního pojištění.⁴⁴

Ministerstvo dovozuje, že zrušením redukčních hranic by došlo k takovému zvýšení vypočtených částek důchodu, že by to až vedlo ke zhroucení celého systému sociálního důchodového pojištění z důvodu nerovnováhy zdrojů a výdajů v celém systému. Ministerstvo rovněž tak vyslovuje svůj právní názor, že návrh navrhovatele je irelevantní, neboť napadené částky uváděné navrhovatelem již nejsou platné.⁴⁵

Poté Ústavní soud zahájil vlastní přezkum a předně konstatoval, že předmětem přezkumu je, zda je zachován ústavní požadavek „**přiměřenosti**“ hmotného zabezpečení ve stáří, či při ztrátě způsobilosti k práci, resp. při ztrátě živitele, tedy zda **výše vyměřeného důchodu** v kontextu **k výši příjmu a odváděného pojistného** na důchodové pojištění **nezakládá namítanou nerovnost** účastníků důchodového pojištění. Je konstatováno, že není možné posuzovat ústavnost pouze z hlediska práva na přiměřené hmotné zabezpečení dle čl. 30 odst. 1 Listiny, ale současně i z hlediska naplnění principu rovnosti dle čl. 1 Listiny.⁴⁶

---

44 Srov. odst. 16-20 Nálezu ÚS č. 135/2010 Sb. (sp. zn. Pl. ÚS 8/07)

45 Srov. odst. 21-26 tamtéž

46 Srov. odst. 34 tamtéž

Ústavní soud konstatuje, že v danou věc je nutno posuzovat systémově, tedy v rámci celého sociálního systému České republiky, uvádí, že důchodový systém je nástroj sociální politiky státu a definuje jeho funkce.

1. Funkce ochranná – poskytuje ochranu jedinci a sociálním skupinám
2. Funkce rozdělovací a přerozdělovací – zajišťuje zmírňování nerovností mezi jednotlivci či sociálními skupinami
3. Funkce homogenizační – zajišťuje zmírňování sociálních a neodůvodněných rozdílů
4. Funkce stimulační – má stimulovat jednotlivce a hospodářskou politiku⁴⁷

Důchodové systémy by měly zabezpečovat tzv. tři pilíře, kdy první pilíř je zajišťován státem v rámci důchodového systému, druhý pilíř je založen na zaměstnaneckých systémech a třetí pilíř je založen na principu osobního spoření, tedy důchodovém připojištění.

Ústavní soud se poměrně podrobně zabývá jednotlivými systémy, které se v oblasti důchodového pojištění uplatňují:

- a) *Průběžný, založený na mezigenerační solidaritě*
- b) *Fondový, založený na individuálním „pojištění“*

Existuje i další členění systémů:

- a) *Příspěvkový systém, je založen na přímé úměře mezi vloženou částkou do systému a částkou, která je ze systému vyplácena; užívá se zejména pro fondové systémy*
- b) *Dávkový systém, který je založen na rigorózních právních pravidlech (zejména výše vyměřovacího základu, doba pojištění) stanovujících výpočet důchodu*

Domnívám se, že tento nástin je pro účely této práce dostatečný, i když jsem si vědoma, že není ani zdaleka vyčerpávající.⁴⁸

Ve svém nálezu Ústavní soud rovněž charakterizuje současný systém českého důchodového pojištění. Konstatuje, že současný systém je dvou pilířový, skládá se ze základního, tedy prvního pilíře a dalšího, důchodového dobrovolného připojištění, který je z hlediska obecné teorie definován jako třetí pilíř. Je zde popisován poměrně detailně způsob financování, způsob výpočtu včetně zařazení do těch druhů systému, jak je výše uvedeno. Zabývá se i názory uvedené v odborné literatuře.⁴⁹

---

47 Srov. odst. 35 a 36 Nálezu ÚS č. 135/2010 Sb. (sp. zn. Pl. ÚS 8/07)

48 Srov. odst. 35-48 tamtéž

49 Srov. odst. 53 tamtéž

Ústavní soud uvádí, že nezpochybňuje *princip mezigenerační solidarity* i celý systém, který je *průběžný*. Konstatuje však, že je nutno posoudit *příjmovou solidaritu*, neboť současná právní úprava *neposkytuje všem pojištěncům ekvivalentní plnění*.⁵⁰

Pokud se týká otázky přiměřenosti, Ústavní soud uvádí, že se jedná o právně neurčitý pojem. Avšak z hlediska ústavně právní kategorie je přiměřenost chápána jako taková kategorie, ve vztahu k sociálnímu pojištění, která zaručuje, aby byl určité osobě zajištěn další život při respektování lidské důstojnosti v jejím sociálním kontextu. Takto je tedy nutno chápat přiměřenost hmotného zabezpečení účastníkům důchodového pojištění, jak je garantováno Listinou.⁵¹

V rámci Evropy je používáno měřítko tzv. individuálního náhradového poměru příjmově typizovaného jedince. Považuje se za něj muž, kvalifikovaný dělník v důchodovém věku s manželkou, kterému je garantován náhradový poměr ve výši 40 %. Toto je zakotveno v Evropském zákoníku sociálního zabezpečení.

V České republice byl u takto typizovaného jedince v roce 2006 poměr 46,2 %. Z uvedeného lze konstatovat, že *český důchodový systém plní základní požadavky přiměřenosti* tak, jak je stanoví Evropský zákoník sociálního zabezpečení. Nutno ale uvést, že se tak děje *jen za cenu vysoké míry mezigenerační a intragenerační solidarity*. Je možno konstatovat, že systém je schopen uspokojivě garantovat náhradový poměr u osob s příjmy pohybujícími se kolem průměrné mzdy, přičemž osoby se mzdou podprůměrnou jsou v tomto náhradovém poměru zvýhodněni. Bohužel je zřejmé, že platí i to, že osoby s nadprůměrnými výdělky nedosahují poměrů, jako osoby s výdělky průměrnými, resp. podprůměrnými.⁵²

---

50 Srov. odst. 49-62 Nálezu ÚS č. 135/2010 Sb. (sp. zn. Pl. ÚS 8/07)

51 Srov. odst. 63 tamtéž

52 Srov. Odst. 64 - 70 tamtéž

Viz následující tabulky:

	Násobek průměrné mzdy Starobní důchod přiznaný v roce				
	2003	2004	2005	2006	2007
0,7	55,6	53,6	55,4	55,7	55,2
1,0	44,3	42,9	44,2	44,4	44,0
1,5	32,1	31,2	32,2	32,3	32,0
2,0	25,6	24,9	25,6	25,7	25,5
2,5	21,7	21,1	21,7	21,8	21,6
3,0	19,1	18,6	19,1	19,1	19,0

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
První redukční hranice	7 400	7 500	8 400	9 100	9 600	10 000	10 500
v % průměrné mzdy	44,1	41,9	44,7	45,4	44,6	43,0	cca 45
Druhá redukční hranice	17 900	19 200	20 500	21 800	23 300	24 800	27 000

Na základě těchto skutečností Ústavní soud byl nucen konstatovat, že právní úprava napadeného §15 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění zejména tím, že zakotvuje redukční hranice, poškozují část pojištěnců, účastníků důchodového pojištění, neboť jim nezajišťuje přiměřené hmotné zabezpečení v kontextu s principem zásluhovosti, čímž je i částečně negována stimulační funkce sociální politiky a to i přesto, že zákonodárce byl veden snahou zajištěním přiměřeného hmotného zabezpečení všem účastníkům důchodového pojištění.⁵³

Posuzovány byly Ústavním soudem i náhradové poměry v návaznosti na princip zásluhovosti, tedy v jakém poměru se promítá výše mzdy, resp. výše odvodů do důchodového systému na výši důchodu v některých vybraných evropských zemích. K tomuto Ústavní soud použil materiály poskytnuté Ministerstvem práce a sociálních věcí.

⁵³ Srov. odst. 71 Nálezu ÚS č. 135/2010 Sb. (sp. zn. Pl. ÚS 8/07)

O tomto vypovídá následující tabulka:

Stát	násobek individuálního příjmu					
	0,5	0,75	1	1,5	2	2,5
FINSKO	90,7	78,8	78,8	79,2	78,3	79,3
ITÁLIE	89,3	88	88,8	88,4	89,1	89
CHORVATSKO	66,7	63,1	61,6	59,7	59,6	58,9
ESTONSKO	59,9	60,6	60,9	61,3	61,5	61,7
NIZOZEMÍ	82,5	88,2	84,1	85,8	83,8	82,8
BELGIE	82,7	63,8	62,8	50,6	40,6	34,2
IRSKO	63	47	36,6	27,4	21,9	18,3
NORSKO	85,5	73,1	65,1	58,2	50,1	42,8
DÁNSKO	95,6	68	54,1	42,5	35,5	30,8
ŠVÝCARSKO	71,4	68,9	67,3	53	41,4	34,3
BRITÁNIE	78,4	57,7	47,6	38,2	29,8	24,5

Z uvedené tabulky vyplývá, že náhradové poměry jsou v jednotlivých zemích odlišné, ale až na výjimky (např. Finsko, Itálie, Estonsko) se i zde projevuje, že čím vyšší mzda, tedy odvod do systému důchodového pojištění, tím menší podíl na důchodu v poměru s touto mzdou a naopak, tedy čím nižší mzda, tedy odvod do systému, tím vyšší podíl na vypláceném důchodu v poměru s touto mzdou.

Snaha evropských zemí, jak tento stav změnit, je snížit povinné odvody do prvního pilíře důchodových systémů ve prospěch pilířů ostatních. Toto jedna z cest, jak posílit princip zásluhovosti v oblasti vyváženosti poměru mezi odvody do systému důchodového pojištění a výši plnění z tohoto systému poskytovaného.

Při posuzování principu přiměřenosti Ústavní soud dochází k závěrům, že současný systém je finančně neudržitelný, mikroekonomicky neefektivní, založený na silné příjmové redistribuci ve prospěch nízkopříjmových osob a naopak v neprospěch osob vysoko příjmových. Toto se může projevit významným poklesem životního standardu u osob s nadprůměrnými příjmy při odchodu do důchodu, přičemž tento negativní dopad se může projevit i pro tzv. střední třídu tím, že relativně vysoké povinné odvody do systému důchodového pojištění omezují možnosti zabezpečit se na stáří z vlastních úspor.

Současně je konstatováno, že na posílení principu zásluhovosti v prvním pilíři není reálný bez toho, aby nedošlo k dramatickému zvýšení deficitů v tomto systému.

Je tedy nutno provést přerozdělení v rámci systému tak, že se relativně sníží výše nově přiznaných důchodů pro podprůměrně příjmové osoby.

Z uvedeného vyplývá, že by bylo vhodné snížit objem příjmové solidarity v prvním pilíři důchodového pojištění.⁵⁴

Ústavní soud se dále zabýval svými nálezy, které souvisejí s projednávanou věcí. V rámci toho konstatuje, že ve všech systémech sociálního zabezpečení, tedy i v systému důchodového pojištění jsou v různém poměru zastoupeny zásady solidarity a ekvivalence. *Současně uvádí, že to, jak tyto zásady, tedy zásada solidarity a ekvivalence budou uplatněny v sociálním systému, která z nich bude preferována, je vyhrazeno zákonodárci, avšak ten nemůže postupovat jen dle své libovůle, ale musí přihlížet ke sledovaným veřejným hodnotám.*

Ústavní soud dále definoval teze, dle kterých postupoval v tomto nálezu:

1. Pro přezkum ústavnosti v oblasti sociálních práv je menší prostor, než pro přezkum práv základních podle hlavy druhé, třetí a páté Listiny základních práv a svobod
2. Je vyloučena libovůle při jejich úpravě (čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny)
3. Je nutná zákonná úprava sociálních práv (čl. 41 odst. 1 Listiny)

A uvádí, že právě první a druhá teze je základním východiskem pro přezkum ústavnosti § 15 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.⁵⁵

Z celého nálezu Ústavního soudu dané věci považuji za podstatný tento závěr, proto se domnívám, že je vhodné jej doslovně citovat. **„Při posuzování právní úpravy, tj. zákona, který provádí základní právo na přiměřené hmotné zabezpečení, dospěl Ústavní soud k závěru, že konstrukce uvedená v § 15, zakotvující dvě redukční hranice ve stávajících výších za existence systému odvodů do důchodového pojištění bez efektivního „zastropování“, vytváří výrazné disproporce mezi výši příspěvků do pojistného systému, výši příjmů a výši přiznané důchodové dávky u části pojištěnců, čímž porušuje ustanovení čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny.“⁵⁶**

Ústavní soud uvedl, že jeho názor se neodchyluje od přístupu zahraničních ústavních soudů v oblasti sociálních práv. Dále uvádí, že vymezuje negativní, nepřekročitelné hranice, které nemůže zákonodárce v oblasti realizace sociálních práv, s ohledem na tyto garantované v Listině, překročit. Současně Ústavní soud uvádí, že konstrukce důchodového systému je plně v kompetenci zákonodárce.⁵⁷

---

54 Srov. odst. 73 a 74 Nálezu ÚS č. 135/2010 Sb. (sp. zn. Pl. ÚS 8/07)

55 Srov. odst. 87-86 tamtéž

56 Odst. 94 tamtéž

57 Srov. odst. 95 tamtéž

„Ze shora uvedených důvodů Ústavní soud návrhu Krajského soudu v Ostravě na zrušení § 15 zákona č. 155/1995 Sb., vyhověl a toto ustanovení zrušil.“⁵⁸ Současné považují za nutné poukázat na skutečnost, že náleze Ústavního soudu dané věci nebyl jednomyslný, s výrokem, ani zdůvodněním se neztotožnili Jan Musil a Jiří Nykodým. Jejich odlišné stanovisko, kromě jiného je, že Ústavní soud řešil problematiku sociální politiky, jež přísluší jen zákonodárci. Současné uvádějí, že tento náleze Ústavního soudu může zpochybnit jednu ze základních zásad prvního důchodového pilíře, tj. intragenerační a mezigenerační solidaritu.

Považují ještě za nutné uvést, že „S ohledem na složitost celé problematiky odložil Ústavní soud vykonatelnost svého rozhodnutí do 30. 9. 2011 s tím, že zrušované ustanovení zůstává do stanovené doby aplikovatelné“.⁵⁹

V této kapitole jsem se snažila interpretovat stanovisko včetně odůvodnění Ústavního soudu, kterým došlo k poměrně významnému průlomů ve prospěch ochrany lidských práv v sociální oblasti, jak jsou garantovány Listinou. Při analýze tohoto nálezu Ústavního soudu jsem si uvědomila, jak ve složité situaci se Ústavní soud nacházel, kdy na straně jedné si musel být vědom, že stávající znění § 15 se jeví neadekvátně v poměru odvodů do systému důchodového pojištění k výši důchodu, který je v rámci důchodového pojištění vysoko příjmovým skupinám obyvatel či jednotlivců poskytován, a na straně druhé byl limitován možnostmi ekonomiky respektive stávající příjmovou realitou v rámci I. pilíře důchodového pojištění. Ač ve svém odůvodnění uvádí, že nastavení systému je v kompetenci zákonodárce, nastiňuje některé možnosti, jak plnění v rámci I. pilíře přerozdělit. Když jsem posuzovala tento náleze Ústavního soudu a důsledky z něj vyplývající pro jednotlivé skupiny obyvatel, dospěla jsem k názoru, že v rámci přiměřenosti, respektive spravedlnosti a rovnosti přístupu k právu, tak jak je garantován Ústavou a Listinou, se s Nálezem ztotožňuji, i když sama patřím do té skupiny obyvatel, která se tímto nálezem mohu cítit poškozena. Moje návrhy na řešení problematiky sociálního zabezpečení v oblasti důchodového se pokusím uvést v rámci kapitoly Návrhy de lege ferenda.

---

58 Odst. 98 Nálezu ÚS č. 135/2010 Sb. (sp. zn. Pl. ÚS 8/07)

59 Odst. 99 tamtéž

5. SOUČASNÁ PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

Pokud se jedná o současnou platnou právní úpravu v oblasti důchodového pojištění je možno konstatovat, že tato je totožná, jak byla popsána v kapitole 3, s následujícími legislativními změnami, kterými se budu zabývat v této kapitole.

Jak bylo nastíněno v předchozí kapitole, zrušil Ústavní soud svým nálezem Pl. ÚS 8/07 ze dne 23. března 2010 ustanovení §15 zák. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění s tím, že právní důsledky tohoto zrušení nastaly ke dni 30. 9. 2011. Z uvedeného vyplývá, že na legislativní proces vyplývající ze zrušení tohoto ustanovení, měla Poslanecká sněmovna ČR, Senát ČR a Prezident ČR zhruba 18 měsíců. V této době exekutiva Česká republiky vedla složitá jednání, jejichž výsledkem byl návrh zákona. Tento proces byl ukončen přijetím zákona č. 220/2011 Sb. Exekutiva si byla rovněž vědoma skutečnosti, že samotná nová právní úprava vynucená nálezem Ústavního soudu neřeší prohlubující disproporci mezi možnostmi I. pilíře důchodového pojištění a požadavky na plnění z něj. Proto se připravovaly legislativní kroky k reformě důchodového pojištění v České republice jako celku, s cílem tuto prohlubující se disproporci zastavit, respektive ji snižovat. Výsledkem toho je přijetí zákona č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření ze 6. listopadu 2011, který upravuje důchodové spoření u penzijní společnosti, práva a povinnosti z důchodového spoření, nároky z důchodového spoření, pojištění důchodů u pojišťovny a výkon dohledu (§ 1 odst. 1). Dále definuje důchodové spoření jako shromažďování prostředků a umístění prostředků účastníka do důchodových fondů (§1 odst. 2) v návaznosti na Nález Ústavního soudu považují vhodné upozornit na zakotvení zásady rovného zacházení při aplikaci práv a povinností vznikajících z důchodového pojištění (§ 1 odst. 3). Zákon podrobně vymezuje práva a povinnosti jak účastníků, tak i důchodových fondů; definuje typy těchto důchodových fondů, řeší i dohled nad těmito fondy. Dále definuje správní delikty vyplývající z porušení tohoto zákona včetně sankcí. Tento zákon nabývá účinnosti 1. ledna 2013, kromě ustanovení §25-29, které upravují podmínky vzniku penzijní společnosti a § 110, což je zmocňující ustanovení pro vydání vyhlášky České národní banky, Ministerstva práce a sociálních věcí a pro Nařízení vlády. Tyto paragrafy nabyly účinnosti dnem 1. 1. 2012. Je to logické opatření zákonodárce, aby mohly být připraveny legislativní a organizační opatření tak, aby obsah zákona a jeho smysl mohl být od 1. 1. 2013 naplňován. Současně se zákonem č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, byl přijat zákon č. 427/2011 Sb.,

o doplňkovém penzijním spoření, který nově upravuje podmínky důchodového pojištění, respektive jeho II. pilíře. Zákon definuje podmínky vzniku a zániku penzijního spoření, stanovuje příspěvky účastníka doplňkového spoření, příspěvek účastníka hrazený zaměstnavatelem a státní příspěvek. Upravuje dále nároky z doplňkového penzijního spoření včetně forem, procesní postavení penzijních společností včetně podmínek k jejich činnosti, formy jednotlivých fondů a podmínky jejich hospodaření, informační povinnost vůči České národní bance, státního dozoru nad dodržováním povinností, definuje delikty a správní sankce za ně. I tento zákon nabývá účinnosti 1. ledna 2013 s výjimkou § 29 - § 73, § 94 - §97, § 170 - § 200, které nabyly účinnosti dnem 28. 12. 2011 tohoto zákona; §86, jenž nabývá účinnosti 28. 6. 2012 po vyhlášení a § 84 odst. 3 nabývající účinnosti 1. ledna 2014. I zde se jedná o opatření nutné k tomu, aby k 1. 1. 2013 zákon o doplňkovém penzijním spoření mohl plnit svoji funkci. V rámci těchto podzákonných norem byla Českou národní bankou dne 16.2.2012 přijata Vyhláška č. 57/2012 o minimálních náležitostech statutu účastnického fondu a statutu důchodového fondu. Vyhláška řeší strukturu a náležitosti statutu účastnického fondu, základní informace o účastnickém fondu a o penzijní společnosti, investiční cíle a způsoby investování, rizikový profil účastnického fondu, zásady hospodaření s majetkem, informace o činnosti vykonávané prostřednictvím jiné osoby, náležitosti statutu důchodového fondu a další.

5.1 ZMĚNY V OBLASTI DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ ÚČINNÉ OD 30. 9. 2011

Na základě nálezu ÚS Pl. 8/07 došlo zákonem č. 220 z 21. 6. 2011 k novele zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění ze znění pozdějších předpisů. Z důvodů uvedených v odůvodnění nálezu Ústavního soudu, byly přijaty legislativní změny v zákonu o důchodovém pojištění s cílem zvýraznit princip zásluhovosti na straně jedné, avšak na straně druhé se snahou neprohloubit deficit mezi příjmovou a výdajovou stránkou finančních prostředků určených na důchody. Byla zavedena třetí redukční hranice, výše této hranice odpovídá čtyřnásobku průměrné mzdy. Způsob stanovení výše důchodu spočívá v redukci osobního vyměřovacího základu, tj. měsíční průměr příjmů dosažených za dobu pojištění od roku 1986. Zároveň dochází i ke změně výše procentní částky.

Výpočtový základ určený redukcí osobního vyměřovacího základu v období 30. 9. -31. 12. 2011 stanoví takto:

- 100 % se započítá do částky první redukční hranice (44 % průměrné mzdy).
- 29 % se započítá z částky nad první redukční hranici do druhé redukční hranice (116 % průměrné mzdy)
- 13 % se započítá z částky nad druhou redukční hranici do třetí redukční hranice (400 % průměrné mzdy)
- 10 % se započítá z částky nad třetí redukční hranici.

Redukční hranice od 30. 9. 2011 do 31. 12. 2011 činí:

- a) „první redukční hranice 10 886,- Kč (44 % průměrné mzdy)
- b) druhá redukční hranice 28 699,- Kč (116 % průměrné mzdy)
- c) třetí redukční hranice 98 960,- Kč (400 % průměrné mzdy)⁶⁰

Ministerstvo práce a sociálních věcí bylo zmocněno zákonem výši redukčních hranic vyhláškou.

Důchody přiznané od 30. 9. 2011 se vypočítávají novým způsobem. Toto se nevztahuje na důchody přiznané do 29. 9. 2011 a dále na důchody přiznané zpětně do 29. 9. 2011. Pokud si občan, kterému vznikl nárok na důchod před 30. 9. 2011, požádal o přiznání důchodu po tomto datu, výše jeho důchodu bude vypočtena dle právní úpravy účinné od 30. 9. 2011, a to i pokud pro něj nebude příznivý tento způsob výpočtu.

S účinností od 30. 9. 2011 dochází ke zvyšování důchodového věku. Viz. příloha č. 2.

S účinností od 30. 9. 2011 mění i věk potřebný pro nárok na předčasný starobní důchod. „Tento věk je:

- o tři roky nižší, pokud důchodový věk pojištěnce nedosahuje 63 let
- o pět roků nižší, pokud důchodový věk pojištěnce činí alespoň 63 let; do předčasného starobního důchodu však nelze odejít dříve než v 60. roce věku⁶¹

---

60 Srov. <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/zmeny-v-duchodovem-pojisteni-od-30-9-2011.htm>

61 <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/zmeny-v-duchodovem-pojisteni-od-30-9-2011.htm>

5.2 DALŠÍ ZMĚNY V OBLASTI DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ ÚČINNÉ OD 1. 1. 2012

U všech forem důchodového pojištění, tj. starobního, invalidního a pozůstalostních důchodů se výše základní výměry stanovuje na 9% měsíční průměrné mzdy, přičemž tato částka od 1. 1. 2012 činí 2.270 Kč.

Rovněž tak dochází k úpravě podmínek věku pojištěnců tak, že nově jsou stanoveny obdobím 1939 až 1977. I v tomto případě s ohledem na rozsah podmínek vzniku nároku na starobní důchod pro osoby narozené v tomto období, uvádím tyto v tabulce viz. příloha č. 2

Předčasný starobní důchod

U předčasného starobního důchodu je rozhodující datum, od něhož je důchod přiznáván. Pokud byl nárok na dávku uplatněn ještě před 1. 1. 2012, a pokud pojištěnec dosáhl věku potřebného pro předčasný starobní důchod již před tímto datem, provede se snížení podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2011. Pokud pojištěnec uplatnil nárok na předčasný starobní důchod po 31. 12. 2011, bude snížení provedeno podle nové právní úpravy, protože důchod lze přiznat nejdříve ode dne uplatnění nároku.

Dochází rovněž ke změně výpočtového základu u předčasného starobního důchodu takto: výše procentní výměry předčasného starobního důchodu snižuje o 0,9 % výpočtového základu za prvních 360 dní; o 1,2 % výpočtového základu za období od 361. do 720. kalendářního dne a o 1,5% výpočtového základu od 721. kalendářního dne. Platí od 1. 1. 2012.⁶²

Vdovský a vdovecký důchod

Podmínky nároku na vdovský a vdovecký důchod po uplynutí jednoho roku od smrti manžela nebo manželky se nemění. S účinností od 1. 1. 2012 se však zkracuje lhůta, v níž nárok na důchod při splnění těchto podmínek vznikne znovu, a to z 5 let na 2 roky od dřívějšího zániku nároku na vdovský nebo vdovecký důchod.⁶³

---

62 Srov. <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/zmeny-v-duchodovem-pojisteni-od-1-1-2012.htm>

63 Srov. <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/zmeny-v-duchodovem-pojisteni-od-1-1-2012.htm>

6. NÁVRHY DE LEGE FERENDA

Pokud chci uvažovat o vlastních návrzích de lege ferenda v oblasti důchodového pojištění považuji za nutné neopomenout některé související jevy a procesy, které celou sociální oblast, tedy i oblast důchodového pojištění ve společnosti a státě determinují. Aby právo mohlo plnit svoji funkci je nezbytně nutné, aby před každou právní úpravou, tedy i před přijetím jakékoliv právní normy, tedy i právní normy, či norem upravujících sociální oblast, resp. oblast důchodového pojištění, byly ve společnosti a státě vytvořeny předpoklady, aby tato právní norma nejenom definovala to, co a jak má být právní normou ve společnosti upraveno, ale hlavně, aby společnost a stát byly na takovou právní úpravu ve všech oblastech připraveni. Pokud tomu tak není,

- a) tak v lepším případě se stává právní norma platnou, tedy je součástí českého právního řádu, ale její účinnost je opakovaně odkládána. Takovým příkladem je zejména zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, jehož účinnost byla několikrát zákonodárcem posunuta. V současné době je jeho účinnost stanovena na 1. 1. 2013. V odborné veřejnosti se však již nyní objevují informace, že ani tento datum není pro účinnost tohoto zákona reálný. Dalším takovým nelichotivým příkladem je zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon), jehož účinnost je také po několikaletém posunutí účinnosti v současné době stanoven na 1. 1. 2015. Uvádím jen ty nejkřiklavější příklady v české legislativě, kdy je právní norma přijata bez toho, aby pro její přijetí, resp. účinnost byly vytvořeny odpovídající, v daném případě ekonomické předpoklady.
- b) V horším případě je právní norma přijatá, je platná, je tedy součástí českého právního řádu, avšak na rozdíl od předchozího, je i účinná, ale vzhledem k tomu, že pro to, aby mohla regulovat společenské vztahy v České republice, nebyly a dosud nejsou vytvořeny odpovídající podmínky, je faktická bezzubost takové právní úpravy mlčky ze strany kompetentních orgánů tolerována. Takových příkladů je celá řada, jsou známé relativně širokou veřejností a tato bezzubost je využívána, nebojím se říci i zneužívána. Jedná se o právní normy ze všech odvětví českého práva. V tomto případě však nebudu konkrétní, neboť se v daném případě jedná o velice citlivou záležitost.

Ze shora nastíněných negativních jevů z oblasti legislativy je možno dovodit i důsledky z tohoto vyplývající pro právo jako takové, resp. pro celý právní systém České republiky.

Spatřuji je zejména v tomto:

- a) Je tím zpochybňován celý systém regulace společenských vztahů právem, neboť pokud je účinnost právní normy opakovaně, po řadu let odkládána, je na místě otázka, proč tato právní norma byla přijímána, když společnost funguje i bez její účinnosti. Domnívám se, že je tím nepřímo zpochybňována i legitimita ostatních přijatých právních norem, tedy i těch, které jsou pro řádný chod společnosti a státu nezbytné.
- b) Je tím zpochybňována vykonatelnost práva, což v krajním případě může vést k pochybnostem i o právním státě, tedy České republice, jako takovém.

Snažila jsem se v předchozí stati demonstrativně poukázat na to, že ne pouze tím, že je přijata právní norma, respektive je účinná, dojde k úpravě společenských vztahů tak, jak to právní norma stanoví. A protože i já se budu zabývat tím, jak by právní normy měly v oblasti důchodového pojištění vypadat, považovala jsem za vhodné tuto problematiku tímto způsobem uvést.

6.1 VLASTNÍ NÁVRHY DE LEGE FERENDA

Pokud se jedná o moji konkrétní vlastní představu, jak by se měli právní normy oblasti úpravy důchodového pojištění vyvíjet, pokusím se je definovat, v rámci přístupu od obecného k speciálnímu a zvláštnímu takto:

6.1.1 NÁVRHY PRO OBECNOU ČÁST PRÁVNÍ ÚPRAVY

Jde o mé představy na právní úpravu v rámci závazné legislativy Evropské unie pro členské státy EU a představy na právní úpravu Ústavy ČR, Listiny základních práv a svobod.

- a) *V rámci směrnic Evropské unie zavázat členské státy v oblasti sociálního zabezpečení, resp. důchodového pojištění v rámci prvního pilíře stanovením koeficientů vyjadřující poměr (resp. mezní hranice tohoto poměru), mezi částkou, kterou pojištěnec do systému důchodového pojištění přispívá a částkou, která je mu z tohoto systému poskytována.*
- b) *Současně v rámci směrnic Evropské unie stanovit „spotřební koš důstojného života“ pro oblast starobního, invalidního a pozůstalostního důchodu v rámci prvního pilíře důchodového pojištění. Stanovení takového spotřebního koše, resp. jeho obsahu v návaznosti na to, aby výše příslušného vypláceného důchodu zaručovala pojištěnci v oblasti prvního pilíře důchodového pojištění pořízení všech komodit stanovených ve spotřebním koši.*

Těmito legislativními kroky by byl zajištěn:

- nediskriminační přístup pro obyvatele zemí v rámci všech členských zemí EU,
  - relativní spravedlivý přístup pro poměr mezi odváděnou částkou do systému prvního pilíře důchodového pojištění a čerpáním z něho
  - odpovídající finanční obnos pro pořízení komodit stanovených v rámci „spotřebního koše důstojného života“.
- c) *Uvedené, shora nastíněné představy zobecnit a zakotvit do Listiny základních práv a svobod.*

6.1.2 NÁVRHY PRO SPECIÁLNÍ ČÁST PRÁVNÍ ÚPRAVY

V této části, alespoň se tak domnívám, je nutno vycházet z toho, že důchodové pojištění je nedílnou součástí celého sociálního systému a proto je třeba z toho, při všech úvahách o tom, jak by mělo právo v této oblasti vypadat, vycházet. Kromě toho je nutno vzít v úvahu, že drtivá část populace, která odvádí zákonné pojištění do prvního pilíře důchodového pojištění, chápe tento odvod jako součást „dávek, které odvádí státu“ a je mu, jak se domnívám, lhostejný podíl těchto „dávek“ v rámci celého odvodu. Jde mu především o výši celkového odvodu. Obdobně uvažují i někteří zaměstnavatelé, kteří dávky v souvislosti se zaměstnanci, odvádějí.

V rámci uvedené úvahy se tedy nabízí následující řešení:

- a) *V rámci celkově odváděných dávek zaměstnanci, resp. zaměstnavateli (daně, zdravotní pojištění a sociální pojištění) změnit poměr ve prospěch částek odváděných do prvního pilíře důchodového pojištění na úkor daní a zdravotního pojištění.*
- b) *Nedostatek finančních prostředků vzniklý tímto krokem eliminovat v oblasti ostatních sociálních dávek; pokud bude mít občan zaručené prostředky pro důstojný život v rámci důchodového pojištění, nebude nutno řešit problém „pracujících důchodců“, resp. zvyšovat věk pro odchod do starobního důchodu. Jde o spojené nádoby, které prakticky čerpají ze stejných zdrojů. Mám na mysli dávky v nezaměstnanosti vyplácené těm, kteří nemohou najít práci v kontextu s vypláceným důchodovým pojištěním; pokud by občané dříve odešli do starobního důchodu, uvolnili by svá pracovní místa nezaměstnaným. V úvahu je třeba vzít i další pozitivní vliv takového opatření a to oživení ekonomiky v souvislosti se zaměstnanci mladší věkové skupiny, resp. zaměstnanci, kteří jsou v příslušných oborech vzdělání, ale dosud nemohou najít odpovídající pracovní místo. Nabízí se i další nepřímý důsledek takového kroku, a to zvýšení porodnosti v souvislosti se získáním zaměstnání mladou generací a možnost zastavení, resp. alespoň zpomalení stárnutí populace.*
- c) *Přijmout opatření na zefektivnění nákladů na chod státu a jeho aparátu a tím vytvořit předpoklady pro přesun podílu odvodů z daní do oblasti důchodového pojištění. Je obecně známou skutečností, že v porovnání s ostatními státy EU nejsou rozpočtové prostředky, tedy finanční prostředky získané z daní, vynakládány zcela efektivně.*

- d) *Přijmout opatření v oblasti zefektivnění chodu celého zdravotnictví, zejména v oblasti farmacie. Zde dochází jednak k plýtvání, jednak k neúměrným ziskům dovozců, distributorů i lékárníků.*
- e) *V oblasti invalidních a pozůstalostních důchodů lze ovlivnit jejich čerpání zejména přijetím takových opatření, aby nedocházelo k poškození zdraví, resp. smrti obyvatel. Může jít zejména o:*
- f) *Přijímání a kontrola opatření k zamezení vzniku pracovních úrazů*
- g) *Přijímat opatření k prosazování zdravého způsobu života obyvatel (pohyb, strava, snížení nadměrného požívání alkoholu apod.)*
- h) *Zajistit pro obyvatele zdravé životní prostředí (důsledné dodržování všech hygienických norem, ochranu ovzduší, čistota vody apod.)*
- i) *Smysluplně vytvářet podmínky pro vznik nových pracovních míst*
- j) *Zajistit, aby odvody (daně, sociální a zdravotní pojištění) byly řádně povinnými odváděny. V této oblasti vidím nepoměr v nastavené výši odvodů pro zaměstnance a osoby samostatné výdělečně činné, a to v neprospěch zaměstnanců.*
- k) *Zrušit lineární linii v oblasti výběru daní a přistoupit k linii progresivního zdanění.*
- l) *Zrušit „stropy“ pro odvody do zdravotního pojištění, tedy odvody do zdravotního pojištění stanovit dle výdělku, resp. zisku a neomezit je nějakou hranicí*

6.1.3 NÁVRHY PRO ZVLÁŠTNÍ ČÁST PRÁVNÍ ÚPRAVY

Pod zvláštní částí právní úpravy rozumím takové návrhy, které přímo ovlivňují systém důchodového pojištění. V současné době v České republice, jak jsem uvedla v předchozí kapitole, dochází ke změně v legislativní úpravě systému důchodového pojištění. Legislativně je nově upraven třetí pilíř. Principiálně nemám problém ztotožnit se s tímto řešením, neboť je mi zřejmé, že dosavadní stav v této oblasti je neudržitelný a vedlo by to ke zhroucení celého systému důchodového pojištění. Přesto se domnívám, že by bylo vhodné provést následující úpravy:

- a) *Nedávat třetí pilíř legislativně do správy a hospodaření soukromým subjektům; pro jejich správu využít stávající státní orgány České republiky, neboť, dle mého názoru by se tím jednak eliminovalo riziko, že občané o své „vklady“ přijdou a jednak, s ohledem na skutečnost, že každý, kdo podniká, tak dělá s cílem vytvoření zisku, by při správě třetího pilíře státním orgánem byl „vklad“ o tento zisk vyšší.*
- b) *Umožnit osobám, které se rozhodnou pro třetí pilíř důchodového pojištění, aby z tohoto mohli vystoupit, resp. zvolit jinou formu důchodového pojištění.*
- c) *Zpracovat do oblasti prvního pilíře návrhy, které jsem naznačila v obecné části těchto návrhů*
- d) *Využít zkušeností ostatních vyspělých členských zemí EU v oblasti důchodového pojištění formou „podnikového, cechovního, či rezortního“ a tyto aplikovat do systému důchodového pojištění v České republice.*

Považuji za vhodné ještě poukázat na to, že celá oblast sociální politiky je velice citlivá a proto by bylo vhodné všechny legislativní kroky v této oblasti, které se zamýšlí dát k celospolečenské diskuzi. Samozřejmostí je získat pro takovou legislativní úpravu i souhlasné stanovisko opozičních politických stran. Těmito kroky se jednak předejde vyvolání kritických společenských projevů (demonstrace, stávky apod.), a jednak zajistí legislativní stabilitu v této oblasti (nebude obava, že po nástupu jiných politických stran by došlo ke změně této legislativy).

7. ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se pokusila analyzovat důchodové pojištění v České republice z hlediska jeho postavení v rámci celého sociálního systému v České republice včetně jeho funkce v rámci sociálního systému a jeho forem. Samozřejmostí bylo i vymezení právních titulů, na kterých je systém důchodového pojištění v České republice postaven. Zvláštní pozornost byl věnován Nálezu Ústavního soudu, jehož důsledkem je změna zákona o důchodovém pojištění v oblasti výpočtu důchodů.

Rovněž tak, jak to obligatorně u takovýchto prací bývá, jsem na počátku práce udělala krátký exkurs do vývoje a historie důchodového pojištění v České republice. Rovněž tak jsem se pokusila o moji laickou představu, jak by mělo právo v oblasti důchodového pojištění působit.

Při práci jsem používala zejména metodu studia právních norem, odborné literatury, informací získávaných ze sdělovacích prostředků včetně internetové sítě. Takto získané informace jsem jednak publikovala v rámci jednotlivých citací, jednak aplikovala v kontextu se svými názory a jako takové jsem je publikovala v rámci odkazů. Rovněž tak jsem využila metodu komparace, vývody z toho se prolínají prakticky celou prací. Nemohu opomenout ani metodu diskuze nad zpracovávaným tématem s laickou i odbornou veřejností, zejména se svým vedoucím bakalářské práce Ing. Vacíkem, čímž jsem si ujasnila pohledy na některé oblasti v rámci zpracovávané problematiky.

Shrnutí:

1. Z hlediska historického vývoje se důchodové pojištění v České republice odvíjelo od společenského systému, který, v tu danou dobu určoval formu státu a formu vlády
2. Standardně se důchodové pojištění, jako jedna z forem sociálního systému v České republice, kromě předmnichovského období, začal prezentovat až v 90. letech 20 století.
3. V rámci sociálního systému v České republice má důchodové pojištění prioritní postavení, toto je determinováno jednak rozsahem z hlediska počtu dotčených obyvatel v populaci, jednak rozsahem sociálních dopadů v případě, že systém důchodového pojištění není právně nastaven v souladu se společenskými potřebami a cítěním.

4. Je nepochybné, že stávající systém důchodového pojištění, postavený prakticky jen na prvním pilíři (s doplňkem komerčního připojištění), je z hlediska financování neudržitelný v důsledku demografického vývoje a tedy je nutno systém změnit.
5. Takovou změnou může být stávající platná, nikoliv účinná, právní úprava postavená na třech pilířích důchodového pojištění s připomínkami, které jsem uvedla ve svých návrzích de lege ferenda pro zachování podmínek důstojného života.
6. Nález Ústavního soudu publikovaný ve Sbírce zákonů pod číslem 135/2010 Sb., přispěl jednak k tomu, že odstranil, alespoň částečně „nespravedlnost“ mezi občany spočívající v disproporci mezi částkou, kterou je do prvního pilíře důchodového pojištění přispíváno a částkou, která je z tohoto pilíře přiznávána a dále i tím, že zavázal všechny subjekty, které se podílejí na zákonodárném procesu k povinnosti dodržovat při tomto procesu Ústavu a Listinou základních práv a svobod.
7. Změny v důchodovém pojištění je nutno realizovat v kontextu všech opatření v rámci sociálního systému.

8. RESUMÉ

In my bachelory thesis I tried to analyze pension insurance in the Czech Republic from the point of its position within the whole social system in the Czech Republic including its function within the social system and its forms. Definitions of legal terms which built the pension insurance system in the Czech Republic are also given. Particular attention was devoted to the finding of the Constitutional Court resulting in the change of the law on pension insurance in the field of pension calculations.

As it is typical for obligatory theses, at the beginning I made a short excursion into the history and developement of pension insurance in the Czech Republic. I also tried to outline my non-professional idea how the law should act in the field of pension insurance.

In the thesis I particularly used the method of studying legal norms, special literature and information obtained from the media including the Internet. I have published this information in individual citations, applied with my personal opinions in the context and in the links. I also used the method of comparison whose results are outlined in the whole thesis. I can not forget about the method of discussions about the researched topic with professional and non-professional public, especially Ing. Vacík - the thesis leader, which helped me to make clear some fields of the researched problems.

Résumé:

1. From the historical point of view the developement of pension insurance in the Czech Republic depended on social system, which at that time determined the form of the state and the government.
2. Pension insurance as one form of the social system in the Czech Republic showed up in the 90's of 20th century, excluding the period before Metternich.
3. Pension insurance has got a priority status within the social system in the Czech Republic. It is determined by its size from the point of the number of affected citizens in the population as well as the extent social impacts in case the system of pension insurance is not legally set up in accordance with social needs and sensibilities.
4. There is no doubt that the existing system of pension insurance which is based almost only on the first pillar (in addition to commercial insurance) is not

sustainable from the point of its funding because of the demographic process and therefore it is necessary to change the system.

5. Such a change may be currently in force, not effective, legislation based on the three pillars of the pension insurance with the comments which I have stated in my proposals de lege ferenda for maintaining the conditions for a dignified life
6. The finding of the Constitutional Court published in the Collection of Laws under No. 135/2010 Coll. contributed to eliminate at least partially “injustice“ among citizens consisting in disproportion between the amount of the contribution of the first pillar of the pension insurance and the amount which is declared to this pillar. Next the fact that it undertakes all subjects which are involved in the legislative process to observe the obligations of the Constitution and Bill of rights during this process.
7. Changes in the pension insurance are necessary to realize in the context of all measures within the social system.

9. PŘEHLED POUŽITÝCH PRAMENŮ

A. Právní předpisy

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v platném znění

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, platný do 29. 9. 2001

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění

Zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření

Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření

Vyhláška České národní banky č. 57/2012 o minimálních náležitostech statutu účastnického fondu a statutu důchodového fondu

B. Literatura

ČERNÁ, J., TRINNEROVÁ, D., VACÍK, A., *Právo sociálního zabezpečení*.

2. rozšířené vydání. Plzeň. Aleš Čeněk. 2007. 230 s. ISBN 978-80-7380-019-2

KOLDINSKÁ, K., *Sociální právo*. Praha. C. H. Beck. 2007. 176 s.

ISBN 978-80-7179-620-6

TOMEŠ, I., *Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha. Socioklub.

1996. 213 s. ISBN80-902260-0-0

TRÖSTER, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 5. přepracované a doplněné vydání. Praha. C. H. Beck. 2008. 404 s. ISBN 978-80-7400-032-4

C. Soudní judikatura

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. března 2010 publikovaný v částce 49 pod č. 135/2010 Sb.

D. Ostatní prameny

Internetové odkazy:

<http://cs.wikipedia.org>

<http://www.mpsv.cz>

<http://www.cssz.cz>

<http://allianz.cz>

<http://www.concourt.cz>

10. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1936 až 1968

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, příloha k §32 odst. 2 platný k 29. 9. 2011

Rok narození	Důchodový věk činí u						
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí					
		0	1	2	3	4	5 a více
1936	60r+2m	57r	57r	55r	54r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	57r	55r	54r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	57r	55r	54r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	57r	55r	54r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60m+8m	59r+4m	58r	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r	61r+8m	60r+4m	59r	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+4m	62r	60r+8m	59r+4m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+8m	62r+4m	61r	59r+8m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	62r+8m	61r+4m	60r	60r	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r	61r+8m	60r+4m	60r+4m	59r
1961	64r+4m	64r+4m	63r+4m	62r	60r+8m	60r+8m	59r+4m
1962	64r+6m	64r+6m	63r+8m	62r+4m	61r	61r	59r+8m
1963	64r+8m	64r+8m	64r	62r+8m	61r+4m	61r+4m	60r
1964	64r+10m	64r+10m	64r+4m	63r	61r+8m	61r+8m	60r+4m
1965	65	65r	64r+8m	63r+4m	62r	62r	60r+8m
1966	65	65r	65r	63r+8m	62r+4m	62r	61r
1967	65	65r	65r	64r	62r+8m	62r	61r+4m
1968	65	65r	65r	64r	63r	62r	61r+8m

Vysvětlivky:

„r“ znamená rok

„m“ znamená měsíc

Důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1936 až 1968 (platná právní úprava k 29.9.2011)

Příloha č. 2 – Tabulka - Důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1953 až 1977

Rok narození	Důchodový věk činí (roků + kalendářních měsíců) u					
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3-4	5 a více
1953	63	62	60+8	59+4	58	56+8
1954	63+2	62+4	61	59+8	58+4	57
1955	63+4	62+8	61+4	60	58+8	57+4
1956	63+6	63+2	61+8	60+4	59	57+8
1957	63+8	63+8	62+2	60+8	59+4	58
1958	63+10	63+10	62+8	61+2	59+8	58+4
1959	64	64	63+2	61+8	60+2	58+8
1960	64+2	64+2	63+8	62+2	60+8	59+2
1961	64+4	64+4	64+2	62+8	61+2	59+8
1962	64+6	64+6	64+6	63+2	61+8	60+2
1963	64+8	64+8	64+8	63+8	62+2	60+8
1964	64+10	64+10	64+10	64+2	62+8	61+2
1965	65	65	65	64+8	63+2	61+8
1966	65+2	65+2	65+2	65+2	63+8	62+2
1967	65+4	65+4	65+4	65+4	64+2	62+8
1968	65+6	65+6	65+6	65+6	64+8	63+2
1969	65+8	65+8	65+8	65+8	65+2	63+8
1970	65+10	65+10	65+10	65+10	65+8	64+2
1971	66	66	66	66	66	64+8
1972	66+2	66+2	66+2	66+2	66+2	65+2
1973	66+4	66+4	66+4	66+4	66+4	65+8
1974	66+6	66+6	66+6	66+6	66+6	66+2
1975	66+8	66+8	66+8	66+8	66+8	66+8
1976	66+10	66+10	66+10	66+10	66+10	66+10
1977	67	67	67	67	67	67

Příručka budoucího důchodce v roce 2012 Důležité informace, které byste měli vědět o starobním důchodu. Vyšlo v únoru 2012, první vydání. Vydala Česká správa sociálního zabezpečení, oddělení komunikace, Křížová 25, Praha 5. ISBN 978-80-87039-26-7 © Česká správa sociálního zabezpečení Praha, 2012

Příloha č. 3 - Vyplácené důchody k prosinci 2011

PŘEHLED O POČTU DŮCHODCŮ

(v členění podle územní části, podle pohlaví, průměrné výše důchodu, průměrného věku a podle druhu důchodu za 12/2011)

Územní část: Česká republika

Druh důchodu	Počet			Průměrná výše důchodu			Průměrný věk		
	Muži	Ženy	Celek	Muži	Ženy	Celek	Muži	Ženy	Celek
S	545 392	652 861	1 198 253	12 177	10 031	11 008	71	68	69
SI	40 618	32 107	72 725	11 179	8 867	10 158	71	72	71
SRN	1 417	2 287	3 704	4 105	3 531	3 750	73	73	73
ST	199 898	246 634	446 532	10 571	8 559	9 460	65	62	63
SD	1 321	1 101	2 422	9 858	7 445	8 761	68	65	67
S-CELKEM	788 646	934 990	1 723 636	11 700	9 584	10 552	69	67	68
SR	144	1 612	1 756	6 153	5 983	5 997	84	83	83
IT	118 284	99 252	217 536	10 482	9 435	10 004	50	50	50
ID	31 003	26 030	57 033	7 036	6 405	6 748	50	48	49
IP	83 027	73 794	156 821	6 399	5 752	6 094	49	47	48
V-SOLO	0	35 250	35 250	0	6 989	6 989	0	56	56
SV	0	447 887	447 887	0	11 606	11 606	0	76	76
SIV	0	30 479	30 479	0	10 961	10 961	0	77	77
SRNV	0	1 455	1 455	0	7 981	7 981	0	75	75
STV	0	42 029	42 029	0	10 733	10 733	0	64	64
SDV	0	460	460	0	10 040	10 040	0	66	66
SRV	0	6 194	6 194	0	9 330	9 330	0	85	85
ITV	0	8 080	8 080	0	11 764	11 764	0	58	58
IDV	0	803	803	0	8 983	8 983	0	54	54
IPV	0	1 960	1 960	0	8 642	8 642	0	54	54
V-KOMB	0	539 347	539 347	0	11 452	11 452	0	75	75
V-CELKEM	0	574 597	574 597	0	11 179	11 179	0	74	74
VM-SOLO	6 881	0	6 881	5 920	0	5 920	52	0	52
SVM	69 998	0	69 998	13 158	0	13 158	78	0	78
SIVM	5 853	0	5 853	12 747	0	12 747	76	0	76
SRNVM	40	0	40	5 518	0	5 518	76	0	76
STVM	10 242	0	10 242	12 099	0	12 099	67	0	67
SDVM	104	0	104	11 423	0	11 423	69	0	69
SRVM	14	0	14	7 944	0	7 944	85	0	85
ITVM	2 024	0	2 024	13 124	0	13 124	59	0	59
IDVM	198	0	198	9 244	0	9 244	57	0	57
IPVM	578	0	578	8 544	0	8 544	57	0	57
VM-KOMB	89 051	0	89 051	12 963	0	12 963	76	0	76
VM CELKEM	95 932	0	95 932	12 458	0	12 458	74	0	74
D-DĚTI	22 044	23 649	45 693	5 414	5 440	5 428	16	17	16
ÚHRN	1 139 080	1 733 924	2 873 004	11 002	9 833	10 296	65	66	66

Legenda:

S	Starobní důchod - dle § 29 odst. 1 a 3, § 74, § 76 a § 94, zák. č. 155/1995 Sb. nebo příslušných ustanovení předcházejících předpisů
SI	Starobní důchod vzniklý transformací invalidního důchodu v 65 letech věku - dle § 61a, zák. č. 155/1995 Sb. (příp. dle čl. II bodu 5 zák. č. 306/2008 Sb.)
SRN	Starobní důchod - dle § 29 odst. 2, zák. č. 155/1995 Sb. nebo příslušných ustanovení předcházejících předpisů
ST	Starobní důchod - dle § 31, zák. č. 155/1995 Sb.
SD	Starobní důchod - dle § 30, zák. č. 155/1995 Sb.
SR	Poměrný starobní důchod - dle § 26, zák. č. 100/1988 Sb.
IT	Invalidní důchod třetího stupně - dle § 38 a § 39, odst. 2, písm c), § 42 (invalidita z mládí), zák. č. 155/1995 Sb. nebo příslušných ustanovení předcházejících předpisů
ID	Invalidní důchod druhého stupně dle § 38 a § 39, odst. 2, písm. b) zák. č. 155/1995 Sb. nebo příslušných ustanovení předcházejících předpisů
IP	Invalidní důchod prvního stupně dle § 38 a § 39, odst. 2, písm a) zák. č. 155/1995 Sb. nebo příslušných ustanovení předcházejících předpisů
V	Vdovský důchod - dle § 49, odst. 1, zák. č. 155/1995 Sb. nebo příslušných ustanovení předcházejících předpisů
V-Komb	(V kombinace) = výplata vdovského důchodu s přímým důchodem
VM	Vdovecký důchod - dle § 49, odst. 2, zák. č. 155/1995 Sb. nebo příslušných ustanovení předcházejících předpisů
VM-Komb	(VM kombinace) = výplata vdoveckého důchodu s přímým důchodem
D-DĚTI	Sírotčí důchod - dle § 52, zák. č. 155/1995 Sb. nebo příslušných ustanovení předcházejících předpisů
S, SD, ST, SRN, SR, SI, IT, ID, IP	Přímé důchody
V, VM, D	Pozůstalostní důchody

Dostupnost na webové adrese: <http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/6D94F9B5-F754-43A1-9EDC-E78645C0BA85/0/k31122011PREHLEDOPOCTUDUCHODCU.pdf>

Příloha č. 4 - Přiznané důchody za rok 2011

POČET A PRŮMĚRNÉ VÝŠE DŮCHODŮ

(jejichž trvalá výplata byla zahájena v roce 2011)

Druh důchodu	Muži		Ženy		Celkem	
	Počet	Průměrná výše	Počet	Průměrná výše	Počet	Průměrná výše
S	33 122	12 925	40 896	11 038	74 018	11 882
SR+SRN	55	3 978	79	2 871	134	3 326
SD	1	12 588	0	0	1	12 588
ST	40 765	10 993	39 608	9 109	80 373	10 065
SI	5 558	11 176	4 772	9 207	10 330	10 267
SIN	1	3 000	0	0	1	3 000
Celkem S	79 502	11 806	85 355	10 033	164 857	10 887
z toho O2P	2 315	15 919	3 300	13 880	5 615	14 721

IT	6 586	11 124	4 641	10 169	11 227	10 730
IM	456	8 970	344	8 962	800	8 964
Celkem IT	7 042	10 985	4 985	10 086	12 027	10 612
IP	7 591	5 223	7 272	4 819	14 863	5 025
ID	3 440	6 763	2 509	6 168	5 949	6 512
Celkem I	18 073	7 762	14 766	6 826	32 839	7 340
Celkem přímé důchody	97 575	11 056	100 121	9 560	197 696	10 298

V	0	0	29 958	3 462	29 958	3 462
VM	10 532	2 554	0	0	10 532	2 554
D	3 436	5 542	3 644	5 510	7 080	5 525
Pozůstalostní důchody	13 968	3 289	33 602	3 684	47 570	3 568
Důchody celkem	111 543	10 084	133 723	8 083	245 266	8 993

Legenda:

- S** Starobní důchod - dle § 29, odst. 1 a 3, §74, §76 a §94 zák. č.155/1995 Sb. nebo příslušných ustanovení předcházejících předpisů
- SR** Poměrný starobní důchod - dle § 26, zák. č. 100/1988 Sb.
- SRN** Starobní důchod - dle § 29, odst. 2, zák. č. 155/1995 Sb. nebo příslušných ustanovení předcházejících předpisů
- SD** Starobní důchod - dle § 30, zák. č. 155/1995 Sb.
- ST** Starobní důchod - dle § 31, zák. č. 155/1995 Sb.
- SI** Starobní důchod vzniklý transformací invalidního důchodu v 65 letech věku - dle § 61a, zák. č. 155/1995 Sb. (příp. dle čl. II bodu 5, zák. č. 306/2008 Sb.)
- SIN** Starobní důchod - dle § 29, odst. 4 zák.155/1995 Sb.
- O2P** Starobní důchod zvýšený za dobu výdělečné činnosti vykonávané po vzniku nároku na tento důchod
- IT** Invalidní důchod třetího stupně - dle § 38 a § 39, odst. 2, písm c) zák. č. 155/1995 Sb.
- IM** Invalidní důchod třetího stupně - dle § 42, zák. č. 155/95 Sb., nebo příslušných ustanovení předcházejících předpisů (tzv. invalidita z mládí)
- ID** Invalidní důchod druhého stupně - dle § 38 a § 39, odst. 2, písm b) zák. č. 155/1995 Sb.
- IP** Invalidní důchod prvního stupně - dle § 38 a § 39, odst. 2, písm a) zák. č. 155/1995 Sb.
- V** Vdovský důchod - dle § 49, odst. 1, zák. č. 155/1995 Sb., nebo příslušných ustanovení předcházejících předpisů
- VM** Vdovecký důchod - dle § 49, odst. 2, zák. č. 155/1995 Sb., nebo příslušných ustanovení předcházejících předpisů
- D** Sirotčí důchod - dle § 52, zák. č. 155/1995 Sb., nebo příslušných ustanovení předcházejících předpisů

Dostupnost na webovém adrese: <http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/C4C0525A-56BA-43DA-A152-507EEFDC2EAB/0/2011POCETAPRUMERNEVYSEDUCHODU.pdf>

Příloha č. 5 - Přehled poplatníků pojistného a počet důchodců k 31. 12. 2011

PŘEHLED POPLATNÍKŮ POJISTNÉHO ČSSZ K 31. 12. 2011

Typ plátce	OSVČ	Celkem	Podíl
Počet komunikujících zaměstnavatelů		263 792	
Počet pojištěnců		4 292 672	85,17%
Počet OSVČ vykonávajících činnost	1 001 764		
z toho OSVČ povinné platit zálohy na důchodové pojištění	742 235	742 235	14,73%
OSVČ účastny na nemocenského pojištění	115 115		
Počet občanů dobrovolně důchodově pojištěných		5 071	0,10%
Počet poplatníků celkem		5 039 978	100,00%

PRAMEN: ČSSZ - účetní zpráva za prosinec 2011

POČET DŮCHODCŮ K 31. 12. 2011

Typ důchodu	Počet	Poměr k poplatníkům pojistného
Starobní vč. předčasných a souběhu s pozůstalostním	2 340 147	46,43%
Invalidní vč. souběhů s pozůstalostním	445 033	8,83%
Pozůstalostní (solo)	87 824	1,74%
CELKEM	2 873 004	57,00%

CELKEM KLIENTŮ
(důchodci, všechny OSVČ, pojištěnci, zaměstnavatelé; bez studentů)
8 505 094

PRAMEN: ČSSZ - Statistika důchodů odboru ekonomického k 31. 12. 2011 a účetní zpráva za prosinec 2011

Počet poplatníků na jednoho důchodce	1,75
Počet poplatníků na jednoho starobního důchodce	2,15

	solo	Souběh s vdovským D	Souběh s vdoveckým D	Celkem
Starobní	1 725 392	528 504	86 251	2 340 147
Invalidní	431 390	10 843	2 800	445 033
Pozůstalostní	87 824	0	0	87 824
CELKEM POČET DŮCHODCŮ	2 244 606	539 347	89 051	2 873 004
	Starobní D	Invalidní D	Pozůstalostní D	Celkem
CELKEM POČET DŮCHODŮ	2 340 147	445 033	716 222	3 501 402

Vysvětlivky: D - důchody

Dostupnost na webové adrese: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/D0FE72FF-3179-4288-9D20-DF3B5FEB60DB/0/k_31_12_2011_Poplatnici.pdf

Příloha č. 6 - Smlouva o penzijním připojištění se státním příspěvkem

SMLOUVA O PENZIJNÍM PŘIPOJIŠTĚNÍ se státním příspěvkem

Smlouva číslo:
1. strana ze 2

Číslo smlouvy Vám bude zasláno
po obdržení tohoto formuláře.

Číslo RS: **094 999 998**
Prod. místo: **9997** Obch. síť: **001**
Číslo OZ: **20782812**

Penzijní připojištění

Allianz penzijní fond, a. s., Ke Štvanici 656/3, 186 00 Praha 8, Česká republika
IČ: 25 61 26 03, obch. rejstřík u Měst. soudu v Praze, oddíl B, vložka 4972
www.allianz.cz/penzijnifond, penz-fond@allianz.cz
tel.: +420 224 405 111, NON STOP 800 170 000

Bankovní spojení: Komerční banka, a. s., Václavské nám. 42, 110 00 Praha 1
Číslo účtu: 3093300267/0100
Variabilní symbol je číslo smlouvy
Konstantní symbol pro příspěvek účastníka je 3558
Konstantní symbol pro příspěvek zaměstnavatele je 3552

Allianz penzijní fond, a. s., a účastník uzavírají tuto smlouvu o penzijním připojištění se státním příspěvkem podle zákona č. 42/1994 Sb. v platném znění.

I. Účastník - osobní údaje

Účastník	☐ Muž ☐ Žena	Rodné číslo	NEBO	Číslo pojistkyně	Datum narození
Místo narození					
Příjmení				Jméno	Titul z
TRVALÉ BYDLIŠTĚ			KONTAKTNÍ ADRESA (nevyplňujte v případě, že je shodná s trvalým bydlištěm)		
Ulice, číslo			Ulice, číslo		
Obec			Obec		
Stát	Česká republika	PSČ	Stát		PSČ
Telefon		E-mail			
Druh dokladu	☐ OP ☐ Pas ☐ ŘP	Číslo dokladu		Platnost do	
Vydán	Jm	Vydán	kdy		

Je účastník pojištěný exponovaná osoba ve smyslu zákona č. 253/2008 Sb. viz Prohlášení Ano Ne

II. Dávky penzijního připojištění

STAROBŇ PENZE Je automaticky vyvolána v souvislosti s penzijním plánem.	☐ INVALIDNÍ PENZE Pokud je splněna, příspěvek se na ni navíc naplatí.	☐ VÝSLUHOVÁ PENZE Nárok na výplatu v případě penze vzniká po 15 letech splnění bez odchodu na vělek.	☐ POZŮSTATKOVÁ PENZE Pozůstatková penze je udělována dědičně nebo opatrovnícky.	
Oprávněné osoby určují:				
☐ POŘADÍM (pořadí vyjádřeno čísly vlevo)		nebo ☐ PODÍLEM (podíl vyjádřen % výplato)		
Pořadí	Příjmení	Jméno	Datum narození	%
1.				
2.				
3.				
Doba výplaty pozůstatkové penze (pokud je uvedena oprávněná osoba)		Měsíční částka: může být od 1 roku do 15 let. Pokud není vyjádřena, doba výplaty opatrovníkové v žádném případě nepřesáhne penze.		
Sjezdání služby Daňový automat		☐		

III. Příspěvky na penzijní připojištění

Měsíční příspěvek	Účastník	<input type="text"/>	KZ
	Zaměstnavatel	<input type="text"/>	KZ
	Jiný plátek	<input type="text"/>	KZ
Frekvence splátek:	měsíční		
Způsob platby:	Bezhotovostní		

Pokud je příspěvek od zaměstnavatele přeměněn, uvádějte podíl na zaměstnavatelské částce.

IV. Počátek penzijního připojištění

1 . 3 . 2012

Smlouva číslo:

2. strana ze 2

Je Vaše penzijní připojištění sjednáváno touto smlouvou Vaším prvním penzijním připojištěním?

ANO NE

Pokud tato smlouva není Vaším prvním penzijním připojištěním, vyplňte následující údaje:

Datum vzniku Vašeho vůbec prvního penzijního připojištění pokud jej znáte

Předchozí penzijní připojištění bylo (bude) přerušeno nebo ukončeno
jednorázovým vyrovnáním, odbytným nebo výplatou starobní penze dne

PF, u kterého bylo (bude) penzijní připojištění přerušeno nebo ukončeno
jednorázovým vyrovnáním, odbytným nebo výplatou starobní penze

Allianz penzijní fond, a. s., může požadovat poplatky podle aktuálního Sazebníku poplatků.

Upozornění - povinnosti účastníka:

V souladu se zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu ve znění pozdějších předpisů, je účastník povinen provést tyto kroky:

- 1) první platba příspěvku musí být uskutečněna prostřednictvím účtu vedeného na jméno,
- 2) účastník zašle penzijnímu fondu kopii dokladu, potvrzujícího existenci účtu, ze kterého je prováděna první platba, dále zašle kopie příslušných částí průkazu totožnosti (obě strany) a nejméně jednoho dalšího podpůrného dokladu, z nichž lze zjistit identifikační údaje.

Prohlášení účastníka:

Prohlašuji, že jsem v souladu se zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu ve znění pozdějších předpisů, uvedl platnost a úplnost svých identifikačních údajů z výše uvedeného průkazu totožnosti a současně jsem uvedl, zda jsem či nejsem politicky exponovanou osobou ve smyslu výše uvedeného zákona.

Prohlašuji, že všechny mnou výše uvedené údaje jsou pravdivé a úplné a jsem si vědom své povinnosti informovat penzijní fond o každé jejich změně.
Prohlašuji, že jsem se seznámil s platným Penzijním plánem, Statutem a Informačním listem penzijního připojištění a s obsahem těchto dokumentů souhlasím.

Prohlašuji, že jsem se seznámil s informacemi týkajícími se Allianz penzijního fondu, a. s., osobou zprostředkovatele jejímž prostřednictvím smlouvu uzavírám (Allianz Direct, s. r. o.), informacemi o podstatných náležitostech penzijního připojištění, informacemi o poplatcích, které mi budou účtovány, informacemi o výši provize za uzavření této smlouvy a o jiných souvisejících nákladech Allianz penzijního fondu, a. s.

Prohlašuji, že tato smlouva byla uzavřena svobodně, vážně, určitě a nebyla uzavřena v tísní ani za nápadně nevýhodných podmínek, a že Allianz penzijní fond, a. s., mi neposkytl při uzavírání této smlouvy úplaty, odměnu, nebo peněžitou výhodu, která mohla vést k porušení povinnosti jednat se mnou čestně, spravedlivě a v mém nejlépeším zájmu. Údaje, se kterými jsem se při uzavření této smlouvy seznámil, považuji za úplné, přesné a jasné.

Prohlašuji, že poskytuji společně s Allianz penzijní fond, a. s., a Allianz pojistovna, a. s., veškeré osobní údaje uvedené ve smlouvě, jakož i další údaje, které společnost Allianz penzijní fond, a. s., získá v souladu s obecně platnými právními předpisy, pro účely zpracování nabídek penzijního připojištění, pro účely uzavření smlouvy o penzijním připojištění a plnění závazků vyplývajících z této smlouvy nebo z obecně platných právních předpisů, a to v rozsahu k těmto účelům nezbytném.

Souhlasím s tím, aby Allianz penzijní fond, a. s., na základě písemné žádosti mého zaměstnavatele či jiné třetí osoby, která poskytuje příspěvek na mé penzijní připojištění ve smyslu ustanovení § 27 odst. 5 zákona č. 42/1994 Sb., v platném znění, sdělil výše uvedené třetí osobě informace o výši příspěvků poskytovaných na mou smlouvu touto třetí osobou.

V případě sjednání služby "Daňový automat" potvrzuji, že jsem se seznámil s podmínkami této služby a souhlasím s nimi.

Souhlas se zpracováním osobních údajů:

Souhlasím s tím, aby Allianz penzijní fond, a. s., po dobu trvání smlouvy o penzijním připojištění zpracovával mé osobní údaje v rozsahu jméno, příjmení, adresa, datum narození, kontaktní údaje, podrobnosti elektronického kontaktu a údaje o smlouvě o penzijním připojištění (výjma citlivých údajů) pro marketingové účely a pro účely nabídky produktů mateřských a sesterských společností Allianz penzijního fondu, a. s., a jiných poskytovatelů finančních služeb, s nimiž Allianz penzijní fond, a. s., nebo Allianz pojistovna, a. s., spolupracuje.

Dále svým podpisem udělují souhlas Allianz penzijnímu fondu, a. s., a Allianz pojistovně, a. s., ke zpracování mých osobních údajů ve výše uvedeném rozsahu a pro výše uvedené účely po dobu jednoho roku od zániku penzijního připojištění.
Udělený souhlas lze kdykoliv odvolat.

23.02.2012

datum podpisu smlouvy

podpis účastníka

podpis za Allianz penzijní fond, a. s.

Kontrola vyplnění údajů a tisk smlouvy

Výmaz údajů

Dostupnost na webové adrese: http://www.allianzdirect.cz/penzjni-pripojisti/pf_form_2012.pdf